

НОТАРІАТ УКРАЇНИ

№1 (32)
2019

ІННА БЕРНАЦЬКА:
«НОТАРІАТ ЗДАТНИЙ
БЕЗДОГАННО СЛУЖИТИ
ЛЮДЯМ ТА УКРАЇНІ»

**ПРАВИЛА ЖИТТЯ
ВОЛОДИМИРА
КОВАЛЕНКА**

МАРІКА ГОГОЛАДЗЕ:
«ГРУЗИНСЬКИЙ НОТАРІАТ
ПОСТІЙНО ПРАГНЕ ДО
САМОРОЗВИТКУ»

ТВОРЦІ ІСТОРІЇ

Нотаріуси України –
за чесний,
незалежний,
відповідальний
нотаріат

\$
✋
КОРУПЦІЯ
в Мін'юсти –
головна причина
рейдерства

НОТАРІАТ ЯК СТИЛЬ ЖИТТЯ

Шановні читачі! Зустрічайте перший випуск журналу «Нотаріат України» 2019 року — в оновленому дизайні. Також незабаром із матеріалами журналу можна буде знайомитися на окремому сайті — journal.npu.org.ua, який готується для зручності читачів-нотаріусів та розширення можливостей інформування широкої аудиторії про нотаріат України.

Наш журнал вдосконалюється від номера до номера, впевнено стає яскравим лайфстайл-виданням про сьогодення сучасного українського нотаріуса. І, сподіваюся, дарує не лише приємні моменти від процесу читання, корисну інформацію, а й спонукає думати, розвиватися, переосмислювати професійний досвід та звичні підходи до роботи.

Традиційно певна частина випуску присвячена подіям із життя нотаріальної спільноти. В першому кварталі поточного року відбувся історичний мітинг нотаріусів, триває активна робота НПУ по захисту професійних прав. Також у цьому випуску — корисний та цікавий міжнародний досвід, інтерв'ю із яскравими особистостями українського нотаріату, відповіді на практичні питання нотаріальної практики та багато іншого.

Нотаріусам України зараз доводиться жити та працювати у непростий період. Можливо, виникають певні сумніви, страхи, непорозуміння, втома. Але, безумовно, залишається любов до професії. Пам'ятаймо, що важкі часи народжують сильних людей!

З повагою
головний редактор **Юлія Шешуряк**

*Пропозиції щодо вдосконалення журналу надсилайте,
будь ласка, на адресу press@npu.org.ua*

4 Нотаріат у фокусі

ТВОРЦІ ІСТОРІЇ

10 Обличчя нотаріату

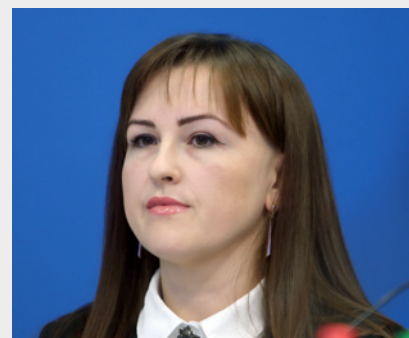

ПРАВИЛА ЖИТТЯ ВОЛОДИМИРА КОВАЛЕНКА

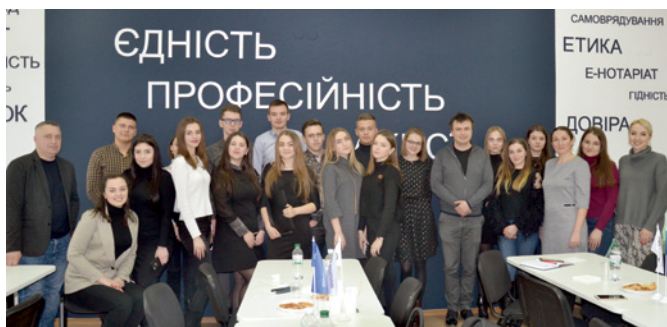
13 Практикум

МИСЛИТИ ЯК МЕДІАТОР. Застосування правил класичної медіації в нотаріальній практиці

16 На зв'язку з відділеннями

ІННА БЕРНАЦЬКА: «Нотаріат здатний бездоганно служити людям та Україні»

22 Співробітництво

МОЛОДА ЗМІНА. На юридичному факультеті Чернівецького національного університету запроваджено вивчення нотаріальних дисциплін

24 Інтерв'ю

ПРЕЗИДЕНТ НОТАРІАЛЬНОЇ ПАЛАТИ ГРУЗІЇ МАРІКА ГОГОЛАДЗЕ: «Грузинський нотаріат постійно прагне до саморозвитку»

27 Інфографіка

АНАЛІЗ РОБОТИ ЕПК ПРИ НПУ щодо підготовки висновків за матеріалами нотаріусів

28 Міжнародний досвід

ВСЕСВІТНІЙ КОНГРЕС ЮРИСТІВ: громадська довіра до нотаріуса як простір свободи і справедливості

30 Маю думку!

ЯК НОТАРІУСУ ОБРАТИ НАЙКРАЩОГО ПОМІЧНИКА?

34 ДАЙДЖЕСТ НОВИН

41 КНИЖКОВА ПОЛИЦЯ НОТАРІУСА

42 ГАРЯЧА ЛІНІЯ

Відповіді на актуальні питання нотаріальної практики

46 ДОКУМЕНТИ

Інформаційний лист НПУ «Деякі питання перевірки податкової застави при нотаріальному посвідченні правочинів щодо відчуження та застави (іпотеки) нерухомого та рухомого майна»

Інформаційний лист НПУ «Щодо окремих питань сплати приватними нотаріусами як самозайнятими особами єдиного соціального внеску»

Інформаційний лист НПУ «Щодо розмірів плати за дії у Спадковому реєстрі, Єдиному реєстрі довіреностей, Державному реєстрі обтяжень рухомого майна, окремі питання справляння адміністративного збору за отримання інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно»

Аналіз роботи Експертно-правової комісії при Нотаріальній палаті України щодо підготовки висновків за матеріалами нотаріусів

Висновок результатів здійснення громадської антикорупційної експертизи наказу Міністерства юстиції України від 29.12.2018 № 4146/5

ТВОРЦІ ІСТОРІЇ

*Якщо ти хочеш зміну в майбутньому —
стань цією зміною в сьогодні.*
М. Ганді

25 лютого 2019 року відбулася безпрецедентна подія в історії нотаріальної спільноти України (та й усього світу) – близько тисячі нотаріусів вийшли у столиці на мирне зібрання під стіни Кабінету Міністрів. Вийшли, щоб голосно заявити: ми виступаємо за чесний, незалежний, відповідальний, високопрофесійний нотаріат!

Про що думав кожен із учасників акції, коли вирішував — «поїду!», коли боровся із певними сумнівами та страхами, коли витримував тиск з боку управління юстиції, коли ловив кожне слово із повідомлень оргкомітету, коли їхав темної зимової ночі до столиці? Але у той момент, коли кожен із цих нотаріусів побачив під Кабміном очі колег, наповнені впевненістю і вірою, точно зрозумів: все не дарма.

Нотаріуси, які вийшли на площу перед урядом, а також ті, що не

працювали того дня, — справжня еліта нотаріату України. Силою цих небайдужих людей нотаріат України отримав ще більшу повагу колег-правників, отримав шанс стати сильнішим, вибороти адекватне правове поле та достойні умови роботи.

Мирне зібрання нотаріусів, попри скептичність недоброзичливців, відбулося успішно, для багатьох стало несподіваним, вразило правників, медіа, громадськість. Якщо вже юристи вийшли на площу гуртом захищати

свої права — значить, в країні справді відбувається щось неправильне...

Нотаріальна палата України потрапила в самий епіцентр інформаційного простору. Про акцію протесту показували телесюжети та писали статті, багато журналістів завдяки цим подіям зробили свої перші кроки у знайомстві з нотаріатом та професійним самоврядуванням. А громадяни України усвідомили, що у нотаріусів є безліч проблем, що їх також турбує розквіт корупції в державі.

ХРОНОЛОГІЯ ОСНОВНИХ ПОДІЙ

4 СІЧНЯ

Вступив в дію наказ Мін'юсту № 4146/5, яким положення щодо експериментального додаткового тестування державних реєстраторів (постанова КМУ № 860) поширено на нотаріусів. Відтак нотаріусів, яким тимчасово заблоковано доступ до держреєстрів, зобов'язали проходити переекзаменацію, не передбачену жодним законом України. В суді триває розгляд позову НПУ щодо скасування положень наказу.

28 СІЧНЯ

Оприлюднено Висновок громадської антикорупційної експертизи наказу № 4146/5, проведеного Громадською організацією «Інститут законодавчих ідей». У Висновку наголошено на суттєвих недоліках зазначеного наказу та корупціогенних факторах (див. с. 56).

7 ЛЮТОГО

Нотаріальна палата України звернулася із листами до Прем'єр-міністра України Володимира Гройсмана, Президента України Петра Порошенка, Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Іванни Климпуш-Цинцадзе — із закликом не

допустити створення нової корупційної процедури в результаті впровадження додаткового незаконного тестування для нотаріусів.

8 ЛЮТОГО

Президент НПУ Володимир Марченко у своєму відеозверненні до Прем'єр-міністра, членів уряду та Міністра юстиції зазначив, що процедура складання нового іспиту містить високі корупційні ризики та призведе до підриву стабільності усього цивільно-правового обороту в державі. Також Володимир Марченко вчергове наголосив, що НПУ готова невідкладно взяти участь у спільному конструктивному обговоренні усіх колізійних питань в даній сфері.

11 ЛЮТОГО

Нотаріальна палата України відреагувала на публічний вислів заступника Міністра юстиції Ірини Садовської, яка стверджувала, що «у здійсненні саме нотаріальної діяльності нотаріуси не обмежені, і не потребують додатково підтверджувати свою кваліфікацію». НПУ закликала представників Мін'юсту бути об'єктивними у своїх висловлюваннях щодо нотаріальної діяльності, не допускати маніпуляцій та керуватися виключно положеннями чинного законодавства: стаття 46-1 Закону України «Про нотаріат» прямо передбачає, що нотаріус під час вчинення нотаріальних дій обов'язково використовує відомості реєстрів. Тобто, без доступу до реєстрів нотаріус не може вчинити більшості нотаріальних дій.

12 ЛЮТОГО

Нотаріальна палата України оприлюднила інфографіку з аргументацією наявності корупційних факторів у процедурі додаткового тестування нотаріусів. «Новий експериментальний проект Міністерства юстиції щодо впровадження додаткового іспиту для нотаріусів спрямований лише на дискредитацію професії нотаріуса, створення нових корупційних схем та надання «індульгенцій» через проведення екзаменів», — йшлося в заяві НПУ.

«НІ» КОРУПЦІЙНІЙ НЕЗАКОННІЙ ПЕРЕЕКЗАМЕНАЦІЇ

<p>ПРАВО ЗАЙМАТИСЯ НОТАРІАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ 6 РОКІВ СТАЖУ</p> <p>КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ІСПИТ Вища кваліфікаційна комісія нотаріату (ВККН) приймає рішення про видачу Свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю</p> <p>Законотворчий контроль 7 представників НПУ (5 років стажу) 7 представників Мін'юсту (співрозголос у Мінюст та Юстиції)</p> <p>Законотворчий контроль Планові перевірки нотаріальної діяльності та діловодства — щонайменше 2 роки Позапланові перевірки — за скаргами громадян Моніторинг та камеральні перевірки з ланцюгом дисциплінарних порушень та санкцій Сертифікація робочого місця Податкові перевірки</p>	<p>СУТЬ НЕЗАКОННОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ — ДОДАТКОВИЙ ІСПИТ ДЛЯ НОТАРІУСА (змінює постанову КМУ № 860)</p> <p>Відділ Мін'юсту з акредитації та моніторингу суб'єктів держреєстрації проводить моніторинг</p> <p>Призначає камеральну перевірку</p> <p>Приймає рішення про блокування доступу до реєстру за технічні помилки, які не призводять до порушення прав громадян</p> <p>Проводить додатковий іспит</p> <p>РЕЗУЛЬТАТ: — створюється нова корупційна схема; — осіб-експериментаторів з неіспитованою кваліфікацією створює під сумнів своєрідно, видане ВККН; — обмежується доступ громадян до нотаріальних дій; — відбувається правопосягання в державі — порушення прав громадян.</p> <p>«НІ» ЕКСПЕРИМЕНТАМ З ПРАВОПОРЯДКОМ В ДЕРЖАВІ!</p>
--	--

12 ЛЮТОГО

НПУ звернулася до Прем'єр-міністра Володимира Гройсмана (листом та терміною факсограмою) з проханням щодо зустрічі для обговорення постанови КМУ № 860 та наказу Мін'юсту № 4146/5.

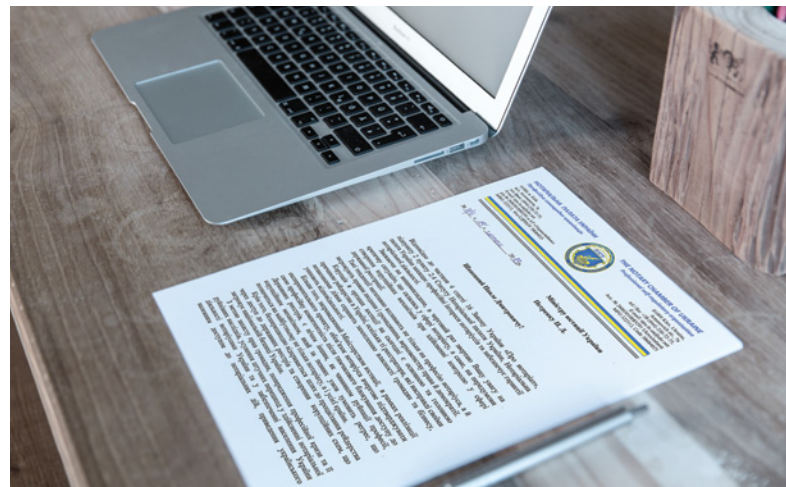

14 ЛЮТОГО

Рада Нотаріальної палати України прийняла рішення про проведення акції мирного протесту нотаріусів — з метою недопущення руйнації нотаріату України, проти створення рейдерських та корупційних механізмів у сфері державної реєстрації.

15 ЛЮТОГО

НПУ звернулася до Міністра юстиції із закликом терміново поновити доступ до державних реєстрів нотаріусам, строк блокування доступу у яких минув, без вимоги проходження ними не передбаченого законодавством тестування, а також зупинити експеримент щодо впровадження додаткового іспиту для нотаріусів.

18 ЛЮТОГО

Президент НПУ Володимир Марченко у своєму відеозверненні повідомив про рішення Ради НПУ та запросив нотаріусів долучитися до мирного зібрання.

19 ЛЮТОГО

Оголошено дату та місце проведення мирного зібрання — 25 лютого біля Будинку уряду України. Нотаріусам, які не зможуть долучитися до зібрання в столиці, запропоновано не вчиняти нотаріальні дії протягом дня. Задля попередження соціальної напруги, забезпечення прав громадян на правничу допомогу до акції не залучалися державні нотаріуси та приватні нотаріуси, які працюють в округах, де здійснює діяльність менше двох нотаріусів.

Акція мирного протесту нотаріусів
«Нотаріат проти корупційних та рейдерських схем»
 25 лютого, 10:00
 м. Київ, вул. Грушевського, 12/2
 (біля будівлі Кабінету Міністрів України)

НОТАРІАЛЬНА ПАЛАТА УКРАЇНИ

20 ЛЮТОГО

Для нотаріусів, у яких закінчився строк тимчасового блокування, та яким протиправно не відновлюють доступ до реєстрів, НПУ оприлюднила зразки заяв до ДП «НАІС» з вимогою відновлення доступу та позовних заяв до суду.

21 ЛЮТОГО

Нотаріальна палата України закликала Міністерство юстиції України реагувати на заплановану мирну акцію нотаріусів у відповідності до вимог чинного законодавства, без негативного підтексту, без застосування адміністративного ресурсу та без спроб застосовувати санкції до нотаріусів України. Відповідний лист надіслано Павлу Петренку.

22 ЛЮТОГО

Асоціація правників України публічно заявила про підтримку позиції Нотаріальної палати України та звернулася із відповідними закликами до Міністерства юстиції України.

25 ЛЮТОГО

В м. Києві біля будівлі Кабінету Міністрів України відбулась перша в історії акція протесту нотаріусів. У мирному зібранні «Нотаріат проти корупційних та рейдерських схем» взяло участь більше тисячі нотаріусів з усієї України. Одночасно у всіх регіонах України нотаріуси, які не змогли приїхати до столиці, приєдналися до акції іншим способом — не вчиняли цього дня нотаріальних дій. Учасники акції одногосно ухвалили Резолюцію з вимогами до уряду. НПУ звернулася до Прем'єр-міністра України з проханням сприяти невідкладному розв'язанню питань, передбачених у Резолюції.

25 ЛЮТОГО

Рада адвокатів України ухвалила відкриту заяву з приводу ситуації в нотаріаті та підтримки нотаріусів України.

27 ЛЮТОГО

НПУ звернулася до Президента України із проханням щодо особистого втручання Петра Порошенка в ситуацію, яка склалась у сфері нотаріальної діяльності, та запобігання створення в Україні «російської моделі» нотаріату.

28 ЛЮТОГО

НПУ запросила Міністра юстиції України Павла Петренка взяти участь у засіданні Ради НПУ 5 березня — задля обговорення та вирішення ситуації, що склалась у сфері нотаріату.

28 ЛЮТОГО

Нотаріальна палата України в черговий раз закликала Прем'єр-міністра України зустрітись із представниками НПУ задля врегулювання проблемної ситуації в нотаріаті.

28 ЛЮТОГО

НПУ звернулася до Міністра юстиції України Павла Петренка з вимогою негайно втрутитися в ситуацію щодо здійснення тиску з боку окремих територіальних органів юстиції як на голів відділень НПУ, так і на нотаріусів, з приводу участі у мирній акції.

5 БЕРЕЗНЯ

Відбулося засідання Ради Нотаріальної палати України, на якому обговорювалася подальша стратегія НПУ в процесах захисту громадян, бізнесу та професійних прав нотаріусів. Рада дійшла висновку, що НПУ на виконання законодавства України та Меморандуму про співпрацю з Мін'юстом здійснює всі можливі заходи. Про це свідчить, зокрема, статистика письмових звернень НПУ. Рада НПУ виступила з відкритим відеозверненням, в якому вкотре запросила Міністерство юстиції України до діалогу задля врегулювання критичної ситуації в нотаріаті. Разом з тим, нотаріальна спільнота залишає за собою конституційне право на мирний протест задля захисту прав громадян, бізнесу та професії.

5 БЕРЕЗНЯ

Президент Міжнародного союзу нотаріату звернувся з листом до Прем'єр-міністра та Міністра юстиції України. МСЛН висловив стурбованість щодо невідповідності міжнародним стандартам нотаріату положень постанови КМУ № 860 і наказу Мін'юсту № 4146/5 та підтримав позицію НПУ.

Резолюція акції мирного протесту нотаріусів «Нотаріат проти корупційних та рейдерських схем»

Учасники акції вимагають від Кабінету Міністрів України:

1. Забезпечити реформування нотаріату в Україні на основі системи нотаріату латинського типу та створення Е-нотаріату за безпосередньою участю Нотаріальної палати України; відмовитися від спроб створення «квазінотаріату» (надання права вчиняти нотаріальні дії та здійснювати державну реєстрацію «уповноваженим особам») та інших невиважених кроків. Відновити належне фінансування державного нотаріату, забезпечити належну кількість державних нотаріусів у віддалених районах; відновити роботу державних нотаріальних контор, діяльність яких була припинена Міністерством юстиції України за останні п'ять років (ліквідовано більше 40 держнотконтор).

2. негайно реформувати систему контролю в сфері державної реєстрації, протягом 2-х тижнів запровадити конкретні критерії для здійснення моніторингу реєстраційних дій та диференціацію відповідальності (санкцій) за порушення в сфері державної реєстрації, а також розмежу-

вати види відповідальності в залежності від відповідного виду порушення, допущеного нотаріусом або державним реєстратором (постанова КМУ № 990). негайно припинити застосування тимчасового блокування доступу нотаріусів до державних реєстрів за технічні помилки та недоліки програмного забезпечення державних реєстрів, в результаті яких не порушуються права громадян їх законні права та інтереси. Забезпечити участь громадськості в процесі розгляду скарг у сфері державної реєстрації; запровадити прозорі механізми, які забезпечуватимуть процесуальні права скаргників, суб'єктів оскарження в процесі розгляду скарг у сфері державної реєстрації (постанова КМУ № 1128, № 990).

3. Відмовитися від запроваджених незаконних форм фактичної перекваліфікації на право займатися нотаріальною діяльністю шляхом підтвердження професійної компетентності у сферах державної реєстрації (постанова КМУ № 860), які містять значні корупційні ризики при їх здійсненні, та скасувати незаконний наказ Мін'юсту від 29.12.2018 № 4146/5. негайно поно-

вити доступ до державних реєстрів нотаріусам, строк тимчасового блокування доступу у яких минув, без вимоги проходження ними незаконного автоматизованого анонімного тестування та отримання сертифікатів.

4. Невідкладно (протягом тижня) створити робочу групу для розробки змін до нормативних актів КМУ щодо виконання даних вимог. До складу робочої групи залучити представників Нотаріальної палати України. Залучити Нотаріальну палату України згідно статті 16 Закону України «Про нотаріат» до розробки будь-яких нормативно-правових актів, що стосуються професійної діяльності нотаріусів, обов'язково проводити їх громадське обговорення.

5. звільнити з посад посадових осіб Міністерства юстиції України, які відповідальні за кризовий стан державної політики в сферах державної реєстрації та нотаріату, а саме: Першого заступника Міністра юстиції України Олену Сукманову; заступника Міністра юстиції України з питань державної реєстрації Ірину Садовську.

Володимир Марченко, президент НПУ:

«Пишаюсь та захоплююсь усіма колегами, які вийшли на мирне зібрання у Києві, які по всій Україні не вчиняли нотаріальні дії 25 лютого. Щиро вдячний вам, дорогі друзі! Ми разом довели дієвість ключових принципів нотаріальної спільноти — єдності, професійності, незалежності. Часто будь-які зміни здаються неможливими, у їх реальність важко повірити, але коли вони відбуваються — неможливим здається вже колишнє положення речей. Нотаріат України став іншим, повірив у можливість позитивних змін. 25 лютого — точка відліку для нової історії нотаріату. Або ми змінюємо професію так, як це буде найкраще для розвитку нотаріату та захисту прав людей, або це зроблять за нас, неналежним чином. Після холодної зими ми відчуваємо свіжий весняний вітер змін, тож будуймо вітряки! Головне — не зупинятися!»

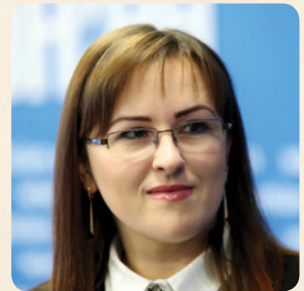
Кирило Нехимчук, голова відділення НПУ в Миколаївській області

«Представники, напевно, найбільш врівноваженої, законослухняної, толерантної, терплячої, комунікабельної, неконфліктної професії вийшли на мітинг. Що ж вимагали ці люди? Крім іншого — скасування незаконної, потенційно багаторазової, наскрізь корупційної переекзаменації з незрозумілими критеріями, прихованої процедурою і «кривими» екзаменаційними питаннями, а також покарання чиновників, що допустили повну зупинку діалогу між профільним міністерством і нотаріусами».

Інна Бернацька, голова відділення НПУ в Рівненській області:

«Очі людей, які 25 лютого стояли під Кабміном, були мені знайомі та дуже рідні. Бо це та частина спільноти, яка багато років робить так, щоб нотаріат служив людям найкращим чином. Вони заслуговують на велику повагу. З ними гідно стояти пліч-о-пліч. Попереду багато роботи, щоб нотаріат став сучасним та міцним. В згуртованості — наша сила, а наша місія — працювати дуже якісно, для людей».

Олена Кирилюк, віце-президент НПУ:

«Мирне зібрання нотаріусів під стінами Кабміну було першою подібною акцією в історії України та, напевно, усього світу. Причиною акції стала політика Міністерства юстиції, спрямована на знищення нотаріату України, що створює загрози конституційному праву власності в державі, зміцнює підґрунтя для рейдерства. За останні півроку Мін'юстом було ініційовано низку змін, які передбачають допуск до вчинення нотаріальних дій осіб без належної кваліфікації та складання іспиту, в той же час запроваджено складання нотаріусами додаткового тестування, не передбаченого законом. Нотаріуси як висококваліфіковані юристи не просто мають право, а зобов'язані сигналізувати суспільству, органам влади та міжнародній спільноті про рейдерські та корупційні ризики вказаних кроків регулятора. Нотаріуси зобов'язані бути на сторожі верховенства прав та закону. Дуже щаслива, що мені випала честь дивитися в світлі, сміливі очі нотаріусів! Пишаюсь вами і тим, що є однією з вас!»

Олена Бунякіна, голова відділення НПУ в Дніпропетровській області:

«Нотаріат — за прозорість законів та процесів, проти рейдерських схем та корупційних дій! Сфера державної реєстрації потребує реформ, які повинні здійснюватись із залученням професіоналів — представників Нотаріальної палати України. Українські нотаріуси єдині в своїх поглядах на розвиток та найкраще майбутнє професії. Варто довіритись професіоналам!»

ПРАВИЛА ЖИТТЯ ВОЛОДИМИРА КОВАЛЕНКА

В рамках проекту «Правила життя» своїми поглядами на значимість професії нотаріуса, власними життєвими принципами та роздумами ділиться Володимир Коваленко – голова відділення Нотаріальної палати України в Чернігівській області, приватний нотаріус Чернігівського міського нотаріального округу, член Комісії НПУ з розвитку фізичної культури, спорту, творчості та мистецтва, активний учасник спортивних змагань нотаріусів. «Мистецтво нотаріату – це мистецтво балансу, рівноваги, толерантності, поваги, вираженості, тактовності, самовдосконалення», – вважає Володимир Коваленко.

Успішний нотаріус — це нотаріус, який вкладає в свою працю душу, натомість отримуючи задоволення — як моральне, так і матеріальне. Тільки займаючись улюбленою справою, перебуваючи на своєму місці, можна стати успішним.

Основна місія нотаріуса — упереджувальна, тобто запобігання спорам. Багато проблем можна уникнути, супроводжуючи нотарі-

ально юридичні дії та підтверджуючи факти.

Коли юрист вирішує стати нотаріусом, він повинен зрозуміти професію, вміти поєднувати багато якостей. Нотаріус — це юрист і психолог, теоретик і практик, аналітик і організатор. А український нотаріус може бути ще й спортсменом, співаком, педагогом та письменником!

Заради нотаріату я би міг відмовитися від деяких власних амбіцій, можливо. Але, на щастя, професія нотаріуса дуже гармонійно та органічно співвідноситься з моїми власними поглядами й принципами. Тож такий вибір переді мною не стоїть.

Якби б я не став нотаріусом, я міг би стати суддею. Ці обидві професії для мене споріднені. Нотаріус

запобігає порушенню прав, а суддя встановлює справедливість. Права людини в суспільстві — річ гарантована і недоторкана. Захист прав та свобод людини — моє професійне покликання.

Починати кожен день потрібно з посмішки! Позитивний настрій для себе і оточуючих гарантовано. Як наслідок — вдалий день. Посміхаймося!

Спорт в моєму житті присутній з початкової школи й по теперішній час, можна сказати, це невід’ємна його частина. Я займався багатьма видами спорту, але на любительському рівні, не професійно. Для будь-якої людини спорт — це, насамперед, здоров’я. А спорт в нотаріальній спільноті — це ще й спілкування з колегами, єдність, підтримка. Дуже важливий і необхідний фактор в нотаріаті. Дякую долі, що серед колег багато прихильників спорту.

У довгу подорож я би взяв із собою книгу про подорожі. Може, звучить парадоксально, але мені цікаво пізнавати навколишній світ як з теоретичної, так і з практичної точки зору.

Моє улюблене місце в Україні — це земля, де я народився та провів дитячі роки. Це Сіверщина, рідний, чудовий край, місце сили, з яким пов’язані найсвітліші спогади. Приїжджаючи туди, я відчуваю приплив енергії та легкість, як в дитинстві.

Найкращий спогад з дитинства — час, проведений з родиною на відпочинку, канікулах. Яскраві спогади про участь у шкільних олімпіадах та спортивних змаганнях. Важко відокремити якийсь один. Дитинство — безтурботна весела пора, всі події мають свій смак!

Бути сильною людиною значить бути вільним від слабкостей, що

заважають повноцінному життю, таких як заздрість та жадібність. Ці чинники гальмують в людині здатність розвиватися та приносити користь іншим, створюють перепони, спрямовують на невірний шлях. Вважаю, що сильна людина — це духовно вільна людина, чесна перед собою та іншими, спроможна визнавати свої помилки та висловлювати своє бачення.

Мій особистий реєстр — це реєстр досягнень. Самовдосконалення, самореалізація — це процес, який триває все життя. Для мене мої особисті досягнення є результатом праці над собою, моїми власними перемогами.

Імідж професії нотаріуса — насамперед, інтелект, кваліфікованість, надійність, захист. Такі асоціації повинні виникати в думках, коли мова йде про нотаріуса.

В сучасному нотаріаті України мені найбільше не подобається, що останнім часом деякі «спеціалісти» починають «вигадувати велосипед», перекручувати норми законів, додавати безліч бездумних нормативів, порядків, періодично вносити до них зміни та доповнення, утворюючи хаос, в той же час видаючи це за свої здобутки. І це відбувається в ситуації, коли необхідно просто виконувати закон. Не можна допускати подвійних стандартів, не треба вигадувати підстав для дискримінації нашої професії та використовувати прогалини в законодавстві для зловживань. Чіткий закон і неухильне його виконання — ось запорука успіху професії.

Страшний сон нотаріуса — поява в державі «псевдонотаріусів». М’яко кажучи, це не дуже органічно співвідноситься із загальною нотаріальною практикою.

У кожного нотаріуса повинно бути почуття відповідальності. Безвідповідальність, однозначно, не

має бути присутня в характері нотаріуса, інакше треба обирати інший життєвий шлях.

Коли я вчинив свою першу нотаріальну дію, відчув задоволення від попередньо зробленої роботи. Кропітка підготовка, практика, здача іспиту... — все, що робилося задля здійснення мрії, нарешті почало реалізовуватися. Момент, коли перший клієнт з посмішкою сказав «дякую», залишиться в пам’яті назавжди, адже приємно реалізовувати свої знання. Я теж завжди дякую відвідувачам за довіру до мене.

Ідеальний день нотаріуса — день, коли із задоволенням вранці вирушаєш на роботу, повноцінно працюєш, відчуваєш результат своєї праці, а по закінченню робочого дня з радістю повертаєшся додому, в коло рідних людей.

В кабінеті нотаріуса обов’язково повинна бути тепла, дружня атмосфера! Чекали, що згадаю про атрибутику? Статуетки, дипломи, лозунги, символіка... Це все, на мою думку, додаткові опції, які можуть бути, але не обов’язково. Ніякий солідний або вишуканий антураж не дасть людині спокою та впевненості, коли немає душі, розуміння

та щирості у нотаріуса. Дуже часто люди приходять із сумнівами, підозрами, невпевненістю в своїх діях. Що ж, як не щира підтримка, бесіда, повноцінна консультація нотаріуса розвіє страхи, позбавить тяжких думок, надасть впевненості в прийнятті рішень?!

Найбільше я пишаюся своєю родиною. Батьки, діти — це те, що з'єднує людину з минулим та дає надію на майбутнє. Безмежно вдячний своїй матері та батьку за їхню підтримку, мудрість та життєві настанови, з роками я все більше ціную їх любов та кожен мить, проведену з ними. Сенс життя та мотивація — мої діти: нове покоління неймовірно цікаве та модернізоване, обмін думками з дітьми, відношенням до життя взаємозбагачує та відкриває нові горизонти мого дорослого мислення.

Мої друзі могли би сказати про мене: «З тобою завжди весело, цікаво та надійно». Принаймні, мені б хотілося, щоб вони так відчували. В дружбі намагаюся бути щирим, ціную довіру, чесність, вміння радіти разом та підтримувати один одного.

Я не вмію... Звичайно, є багато таких речей, немає сенсу перераховувати. Але невміння — це, передусім, небажання. Не вмію те, що або не подобається, або протирічить моїй сутності.

Головну роль у кінофільмі про мене міг би зіграти видатний французький актор минулих років Жан-Поль Бельмондо. Чому саме він? Тому що, по-перше, творчість цього актора мені самому завжди дуже подобалась, а по-друге, його герої часто мають риси мого характеру, тому він міг би легко справитися з цим завданням!

Своєю тотемною твариною я би міг назвати кішку. Мені імпонує її м'якість, загадковість, поєднана з прихованим хижим потенціалом. Ця тварина незалежна, має на все свою думку, володіє витримкою та непередбачувана.

Щоб змінити світ на краще, потрібно не забувати, що ми є люди. Все банально: треба цінувати та берегти себе, ближнього, навколишній світ, часткою якого ми є, пам'ятати, що наші дії та вчинки спричиняють наслідки. Але й не так просто: потрібно прикладати багато зусиль, щоб бути справжньою Людиною, а не просто частиною соціуму. Це означає бути відповідальним за кожен свій крок, думати, а потім діяти, а не навпаки, як часто буває. Божі заповіді ніхто не відмінняв, вони вічні і саме їх сповідування дасть можливість виправити помилки минулих поколінь і дати шанс на кращу долю прийдешнім.

Майбутні покоління нотаріусів — це нотаріуси нового часу, які діяти-

муть в новому правовому полі, працюватимуть з новітніми технологіями. Наше покоління стоїть якраз на порозі змін, переترпає (іноді болісно) новації та на своєму досвіді випробовує хороші та невдалі функції, що пропонують нам законодавці. Сподіваюсь, нам вистачить сил та мудрості вдосконалити нотаріальну систему. А нащадкам-колегам передамо свій досвід, принципи роботи нотаріуса, які мають бути непохитними, незалежно від епохи.

Очоловати нотаріальну громаду Чернігівщини для мене велика честь і велика відповідальність. Дуже вдячний за підтримку і єдність моїм колегам. Тільки разом ми зможемо подолати труднощі та протистояти негараздам і свавіллю. Впевнений, що кращі часи в нотаріаті вже не за горами, й дуже скоро нотаріальна діяльність буде захищеною від посягань. Нотаріус — це гідна професія, й вона вимагає до себе поваги, передусім, від держави.

Мистецтво нотаріату — це мистецтво балансу, рівноваги, толерантності, поваги, виваженості, тактовності, самовдосконалення.

Нотаріус — благородна професія, тому що нотаріальні дії благородні по своїй суті, несуть в собі піклування про людей, сприяють впорядкуванню як документації, так і думок та планів. Після відвідування нотаріуса людина має бути задоволена, впевнена в майбутньому та позбавлена сумнівів та остраху. Професійні можливості нотаріуса повинні забезпечити безспірність, однозначність та непорушність прав людини. Ресурси держави, які надаються нотаріусам для виконання їх функцій, мають бути стовідсотковою гарантією захищеності від недобросовісних посягань та злочинних втручань.

Три основні правила життя українського нотаріуса:

1. Поважати закон.
2. Мати честь та гідність.
3. Любити людей.

МИСЛИТИ ЯК МЕДІАТОР

Застосування правил класичної медіації в нотаріальній практиці

Юлія Шешуряк, головний редактор журналу «Нотаріат України», пройшла курс «Базові навички медіатора» Українського Центру Медіації при КМБС

Конфлікти неминучі в будь-яких відносинах, а надто, якщо це стосується юридичних питань. В такому разі від правильного вирішення конфлікту часто залежать людські долі, а тому пошукам найоптимальніших механізмів встановлення злагоди присвячується багато часу та зусиль. Для того, щоб допомагати учасникам конфлікту справлятися із надміром емоцій, навіть виник спеціальний інститут — медіація.

Об'єднання методів вирішення конфліктів через посередників у сучасний інститут медіації — це радше формальність, адже така практика існує з давніх-давен, зокрема застосовувалась у римському праві. Нотаріуси були піонерами у використанні медіації — як у сиві часи, так і в незалежній Україні, навіть коли цей напрям ще не був трендовим та не мав конкретної назви. Тому до перспектив наділення нотаріату функціями медіації нотаріуси часто ставляться з часткою скепсису, мовляв, ми і так апріорі медіатори.

Попри відсутність законодавчого врегулювання, медіація продовжує бути модною в Україні та досить активно застосовується в юридичних сферах, зокрема в адвокатурі. А так звану «судову медіацію» — процедуру врегулювання спору за участю судді — навіть закріпили законодавчо в рамках триваючої судової реформи.

Говорячи про медіацію як поточну чи перспективну функцію нотаріуса, варто розуміти, що ме-

діація — це не просто вміння правильно поговорити з клієнтами, а певна процедура з конкретними обов'язковими правилами та етапами.

SOFT SKILLS

Всі конфлікти проходять через серце людини і повертаються осмисленими та зрозумілими, а те, що зрозуміло, — вже не так страшно, вважав Еріх Фромм.

Певно, в цьому і є суть успішної медіації: усвідомити істинні інтереси сторін конфлікту, зняти страх та спільно знайти взаємовигідне рішення.

«Юрист має працювати з людьми, найчастіше не готовими до майбутнього, що викликає почуття непевності, страху і розгубленості, складає найсерйознішу соціальну проблему. Вирішувати таке завдання можуть тільки люди, які відчувають свій внутрішній стрижень, потенціал», — розмірковував колись перший президент Української нотаріальної палати Володимир Черниш.

Кому ж, як не нотаріусу, під силу виконувати цю місію? Нотаріус в силу своїх професійних обов'язків повинен зводити погляди сторін до спільного знаменника, і серед представників інших юридичних професій найбільш покликаний виступати у ролі медіатора, йдеться у рішенні XXIII Конгресу Міжнародного союзу латинського нотаріату, який відбувся ще у 2001 році.

Втім, якщо говорити саме про нотаріальну діяльність, то нотаріуса можна назвати «незримим» медіатором, адже свої медіативні

навички він застосовує «приховано» від сторін конфлікту, не здійснюючи класичну процедуру медіації.

Вважається, що успішні результати медіації значною мірою залежать від чіткого поетапного слідування процесу, при цьому перехід до наступного етапу повинен відбуватися після досягнення цілей на попередньому.

Втім, етапи та принципи медіації законодавством України не регулюються, хоча давно розроблені та практикуються світовою спільнотою медіаторів.

Вміння здійснювати медіацію у нотаріальній професії доречно віднести до soft skills (неспеціалізованих навичок, які відповідають за успішну участь у робочому процесі, високу продуктивність і, на відміну від спеціалізованих навичок, не пов'язані з конкретною сферою).

Розглянемо класичні етапи процедури медіації та проаналізуємо, наскільки вони реалізуються у нотаріальній практиці.

ЕТАП 1. ПІДГОТОВКА

Класична процедура

Задля підготовки до спільної зустрічі сторін медіатор повинен спершу окремо налагодити контакт із кожною стороною, а також організувати приміщення, де планується проводити медіацію.

Медіатор попередньо розмовляє з кожним учасником конфлікту, пояснює кожному суть та процедуру медіації. Обов'язково потрібно отримати попередню згоду

обох сторін на участь у медіації та готовність дотримуватися правил.

Нотаріальна практика

Медіація у практиці нотаріуса переважно ситуативна: сторони приходять для вчинення нотаріальної дії у стані конфлікту, нотаріус часто бачить їх вперше, спілкуватися окремо та готуватися власне до класичної медіації просто немає часу та можливостей. Тому нотаріус завжди перебуває в тонусі та готовності надавати «швидку психологічну допомогу».

Навіть якщо клієнти неодноразово навідуються до нотаріальної контори у зв'язку з однією нотаріальною дією (наприклад, оформлення спадщини, підготовка до підписання договору тощо) і нотаріус має змогу розтягнути вирішення їх конфлікту в часі, все одно сторони не знають, що медіація відбувається, не входять в процедуру свідомо, а тому не можуть надати на неї згоду.

ЕТАП 2. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Класична процедура

Першому контакту з учасниками процедури медіації надається особлива увага, медіатор повинен встановити атмосферу довіри та безпеки. А головне — чітко дати зрозуміти сторонам, що медіація проводиться задля знаходження взаємоприйняттого способу вирішити їх проблему. Медіатор пояснює наступне: кожен з учасників матиме можливість описати своє бачення конфліктної ситуації та висловитися; усі варіанти рішення будуть детально обговорені й учасники оберуть тільки той варіант, який влаштовуватиме їх обох; за результатами зустрічі буде підписано угоду.

Роль медіатора — допомагати сторонам вести перемовини, а не вирішувати, хто з них правий. Медіатор не дає порад, він лише слідкує за процедурою зустрічі, сприяє її продуктивному перебігу, допомагає не допускати взаємних образ та погроз тощо. На цьому етапі, після визначення всіх проблем та інтересів, сторони підписують згоду на участь у медіації.

Нотаріальна практика

На відміну від медіатора, нотаріус перш за все правник, до якого люди прийшли з метою здійснення певного правочину, і який не лише допомагає сторонам порозумітися, але й надає юридичні поради. Але важливо все ж намагатися розділити ці функції: спершу допомогти сторонам визначити свої проблеми та інтереси, щоб на етапі вирішення конкретних юридичних питань не виникало скандалів.

Чим більше зусиль нотаріус спрямовує на такі попередні розмови зі сторонами, тим менше суперечливих питань доведеться вирішувати на етапі підписання документів та посвідчення правочину.

Нотаріусу варто максимального унеможливити ситуації, при яких сторони можуть на емоціях взагалі відмовитися від угоди або ж укласти її на неприйнятних для них умовах. Адже наслідком конфліктів сторін може бути навіть подальше втягнення нотаріуса у судовий процес.

ЕТАП 3. РОЗПОВІДІ СТОРІН

Класична процедура

Сторони по черзі описують конфліктну ситуацію, узгоджують ключові моменти, що потребують вирішення. На цьому етапі медіатор проявляє себе як психолог, проводить значну роботу з емоціями та переживаннями сторін. Це базовий етап у побудові діалогу саме між сторонами. Медіатор не втручається в процес, а лише при потребі спрямовує діалог, застосовуючи активне слухання. Даний етап закінчується лише тоді, коли повністю визначені всі проблеми та інтереси і сторони повністю задоволені цими результатами.

Нотаріальна практика

До нотаріуса приходять не сперечатися чи обговорювати своє минуле, а для того, щоб отримати надійну та законну фіксацію правочину. Звісно, нотаріусу часто доводиться слухати розповіді людей про їх особисті життєві проблеми. Нотаріуси – правники толерантні та інтелігентні, тому здатні вислухати та навіть втішити людину.

ЕТАП 4. ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Класична процедура

Завдання цього етапу — знайти варіант, який задовольнить обидві сторони конфлікту. Для цього медіатор повинен, не даючи порад, просто допомогти сторонам самотужки визначити пріоритетні питання, переваги та недоліки усіх варіантів вирішення конфлікту, реалістичність виконання зазначених способів виходу з конфліктної ситуації та можливі наслідки. Посередник може надавати сторонам інформацію, але не професійну консультацію. Втім, є думка, що посередник може в деяких випадках пропонувати власні ідеї щодо розв'язання проблеми, якщо сторони виявилися неспроможними його знайти.

Нотаріальна практика

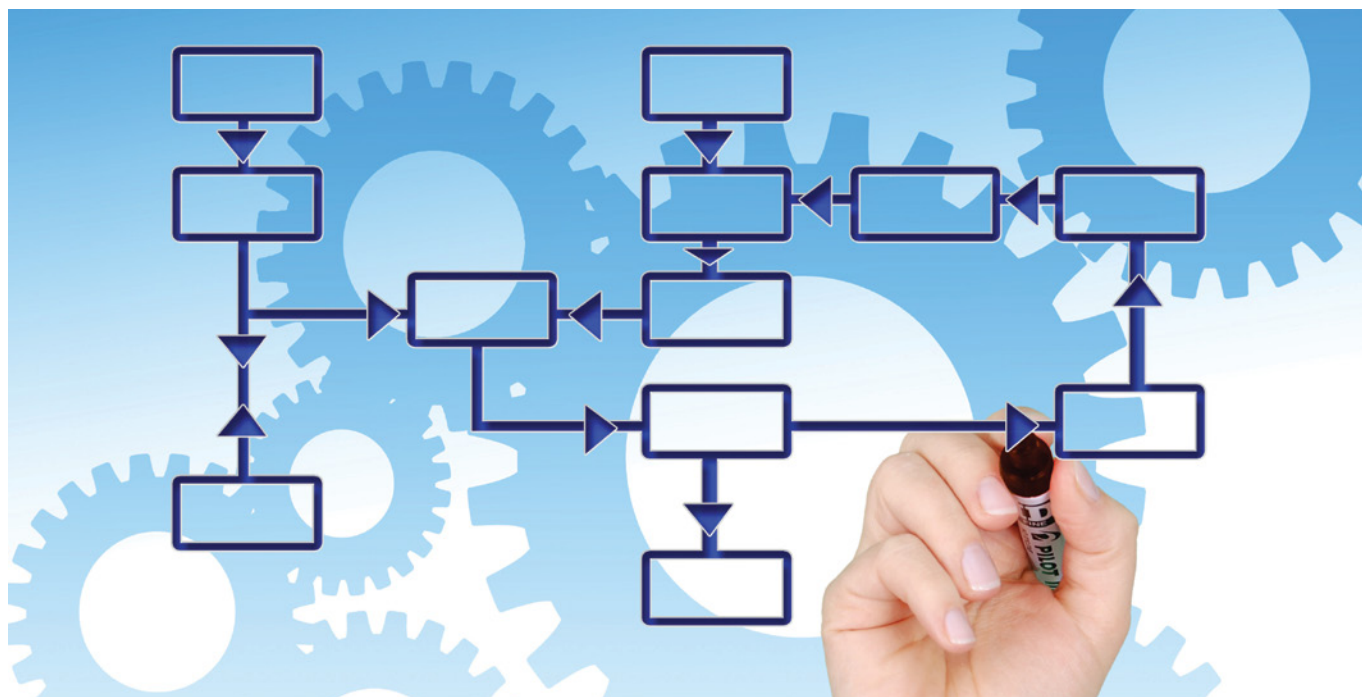
Цей етап, мабуть, найбільш відповідає традиціям та характеру нотаріальної діяльності. З поправкою на те, що клієнти все ж прагнуть почути поради самого нотаріуса як професіонала, а не шукати варіанти вирішення конфлікту самотійно. В даному випадку нотаріусу знадобиться вміння розуміти інтереси людини, оперативно аналізувати ситуацію та прогнозувати юридичні наслідки.

ЕТАП 5. УКЛАДАННЯ УГОДИ

Класична процедура

Останній етап процедури медіації — це підписання документа, який офіційно закріплює досягнуте сторонами порозуміння. Трапляються і випадки усної угоди, але письмова превалює, адже «написане пером» завжди має більшу вагу. На цьому етапі медіатор допомагає сторонам детально визначити кроки вирішення кожної проблеми та майбутню комунікацію.

Текст угоди готується з ретельним уточненням формулювань домовленостей учасників. Сам медіатор не може наполягати на внесенні якихось пунктів, його завдання — прослідкувати за реалістичністю угоди. Угода — це не просто декларація, вона повинна містити чіткий план виходу з конфліктної ситуації, часові рамки, розподіл

відповідальності між учасниками конфлікту. Зазвичай угоду підписують у двох примірниках — по одному для кожної із сторін.

Нотаріальна практика

Безумовно, даний етап стосується лише процедури медіації, тому недоречно порівнювати його із угодами та іншими документами, які посвідчує нотаріус. Втім, є певна схожість із нотаріальною практикою, адже нотаріус так само не нав'язує клієнтам своє бачення, але перевіряє законність їх домовленостей, разом з тим, консультує щодо наслідків правочину. Його погляд спрямований в майбутнє, тоді як сторони можуть сперечатися через взаємні образи, події минулого.

НАВИЧКИ МЕДІАЦІЇ – У ПОМІЧ НОТАРІУСУ

Медіація — окрема повноцінна процедура, яка вимагає багато часу та зусиль, тому наразі не може бути автоматичною додатковою опцією при вчиненні нотаріальної дії.

Для того, щоб надати нотаріусам можливість повноцінно виконувати функцію медіації, дану процедуру спершу потрібно врегулювати на рівні закону, зокрема внести відповідні правки у Закон України

«Про нотаріат», визначивши чіткі вимоги до медіаторів та порядок здійснення медіації. Зважаючи на невдалі спроби ухвалити такі законопроекти, можна зробити висновок, що поки що це питання не є актуальним для парламентарів.

Чи матимуть нотаріуси час та бажання повноцінно проводити процедуру медіації? Це залежить від того, яка саме дане питання буде врегульовано законом.

На даний момент нотаріусам варто взяти найкраще із принципів та правил, напрацьованих медіаторами, для поліпшення власних комунікативних та психологічних навичок під час вирішення конфліктів.

Принципи медіації, які застосовуються нотаріусом:

— **миротворчість**: посередник навчає сторін орієнтуватися на результат, а не сваритися;

— **відповідальність**: посередник пояснює, що обидві сторони несуть відповідальність, а їх дії матимуть наслідки;

— **нейтральність**: посередник не може ставати на бік котроїсь зі сторін; посередник не оцінює, не критикує сторони, не повинен реагувати на почуте з позицій своїх власних уподобань;

— **конфіденційність**: посередник не може розповсюджувати

інформацію, яку дізнався під час здійснення медіації; якщо посередник проводить окремі зустрічі, то узгоджує, що з почутого від однієї сторони він може передати іншій;

— **терапія**: посередник демонструє зацікавленість і повагу до кожної сторони, дає можливість сторонам висловитися, при потребі навіть емоційно;

— **повага**: посередник виказує рівноцінну повагу до обох сторін, своєю виваженістю демонструє сторонам ту модель поведінки, яку варто наслідувати;

— **результативність**: діяльність посередника спрямована на досягнення результату, взаємовигідного для обох сторін та спроби досягнення до реалізації.

Нотаріус завжди є незримим медіатором у вирішенні конфлікту між учасниками правочину. І хоча в Україні закону про медіацію немає, нотаріус все ж повинен мислити як медіатор, щоб бути об'єктивним та надійним посередником, якого поважають та якому довіряють. Доброзичливість та компетентність у спілкуванні з клієнтами — це той простий, але дуже важливий внесок, який може зробити абсолютно кожен нотаріус задля підвищення авторитету професії.

ІННА БЕРНАЦЬКА: «Нотаріат здатний бездоганно служити людям та Україні»

Людина, у якої душа болить за нотаріат, – так можна сказати про Інну Бернацьку, голову відділення Нотаріальної палати України в Рівненській області, приватного нотаріуса Острозького районного нотаріального округу. Нотаріальну громаду Рівненщини Інна Бернацька вважає однією з найкращих, разом із колегами активно долучається до рухів проти неякісного законодавства, шукає можливості для реалізації соціальної місії нотаріату, бере участь у місцевих, всеукраїнських та міжнародних професійних заходах. Окрім того, Інна Бернацька очолює комісію НПУ з аналітично-методичного забезпечення нотаріальної діяльності та мріє про формування єдиної нотаріальної практики в Україні.

— Інно, розкажіть, як Ви прийшли в нотаріат, чому обрали цю професію?

— У цьому році виповнюється 15 років, як я працюю нотаріусом, більша частина з яких — у професійному самоврядуванні. Юридичну освіту отримала у Львівському національному університеті імені Івана Франка, тому один із найкращих періодів мого життя тісно пов'язаний зі Львовом, містом дуже особливим для виховання особистості.

Я прийшла в нотаріат, коли ще діяли маленькі квоти і вільний округ було знайти практично неможливо. Більшість нотаріусів були старші, авторитетні, поважні, з великим практичним досвідом роботи. Інформації та літератури було дуже мало, інтернет-ресурси обмежені або відсутні.

Але працювалось мені з натхненням та почуттям великої відповідальності. Люди, долі, документи, справи, постійна робота над собою, навчання, аналізи, дискусії, поїздки... Можна сказати, що з початком роботи нотаріусом я вступила до другого «університету», в якому навчаюсь і по сьогодні. Нотаріат — це динаміка, серйозне ставлення до наслідків роботи, відсутність права на помилку.

— Що спонукало Вас долучитися до роботи у професійному самоврядуванні?

— Першочерговою мотивацією захищати та розвивати професію для мене є те, що нотаріат здатний бездоганно служити людям та Україні. Для кожної людини і держави в цілому є надважливим дотримання прав, наявність гарантій, попередження спорів, врегулювання питань у позасудовому порядку. І тільки нотаріат може забезпечувати безспірність правовідносин, нести цю безспірність у всі галузі права, на всіх рівнях і для найширшого кола суб'єктів.

У професійне самоврядування я була залучена непересічною особистістю нотаріату Рівненської області — Володимиром Васильовичем Поповим, нотаріусом, головою Асоціації нотаріусів Рівненської області, який витратив багато зусиль для того, щоб самоврядування в нотаріаті дійсно відбулося і ефективно працювало.

Наша область була однією з останніх, яка створила відділення Української нотаріальної палати. Важко згадувати ті обставини, умови, безсонні ночі роботи над сайтом, методичками, семінарами. Колеги говорили, мовляв, навіщо воно тобі, живи простіше, з

того нічого не вийде, у тому нема сенсу. Така пасивність та недовіра певною мірою підрізали крила, однак мій розум, аналізуючи тенденції у владі, розподіл повноважень, процеси в інших країнах, вплив світових процесів глобалізації на Україну, непохитно диктував необхідність створення єдиного можливого важелю впливу для захисту професії — професійної самоврядної організації. Тому критика, зневага, всі пасивні настрої, так би мовити, залишались позаду. Нотаріальна палата України створена та працює, чим я, безумовно, тішусь.

Отже, ставши на стежину професійного самоврядування, я вступила до третього «університету». Було вивчено безліч матеріалів про нотаріальні палати інших країн, про їх системи права, статuti, кодекси етики, системи підвищення кваліфікації, електронні нотаріати, політики ціноутворення, страхування, соцзахист, взаємовідносини з міністерствами тощо.

Мій меседж у цьому напрямку такий: нотаріальна спільнота повинна готувати фахівців для професійного самоврядування, знань пересічного нотаріуса недостатньо. Для роботи на вищих рівнях професійного самоврядування необхідні три обов'язкові складові:

практика нотаріальної діяльності, практичний досвід роботи у професійному самоврядуванні, спеціальні знання. Переконана, що випадкові люди швидко зійдуть з такої важкої дистанції.

— Як можете охарактеризувати нотаріальну громаду Рівненщини?

— Нотаріальна громада Рівненщини в моїх очах одна з найкращих в Україні. Нехай вибачать мене мої дорогі колеги з інших регіонів, однак дуже її люблю, розвиваю та бережу від будь-якого негативного впливу різноманітних явищ та процесів, що відбуваються в Україні, зокрема й у нотаріаті.

Люди, які працюють в нотаріаті Рівненщини, через їх стримані характери, виважену поведінку, цінності, стиль життя та зміст, який вони вкладають у професію, є дуже особливими. Ця особливість полягає у інтелігентній простоті, доброзичливості, загостреному відчутті відповідальності, сумлінності, працелюбності та шанобливому ставленні до Людини та Закону.

Про своїх нотарів я можу розповідати, не зупиняючись. Про те, як вони трудяться в складних сучасних умовах, як вболівають за зміни в Україні, як долучаються до рухів проти неякісного законодавства, як радіють простому слову «дякую», як переконують бізнес захищати себе дієвими інструментами у правовому полі, як шукають можливості допомагати тим, хто цього потребує, як виконують соціальну місію, як у офісах виростають наші дітки, як приходять у професію молоді та несміливі, а також як з болем у душі покидають її старші. Наша професія у молодому віці дає широкі можливості для професійного росту та життя, але часто залишається абсолютно незабезпечена старістю...

Мені так хочеться бути сильною та розумною, щоб мати змогу допомогти кожному з колег, адже люди, які живуть для інших, повинні мати зворотній зв'язок зі сві-

том, їх внесок у життя громадян та країни має бути належним чином оцінений. Наша спільнота завжди тримає відчинені двері перед колегами з інших регіонів.

— Які люди входять до правління відділення, чи об'єднані спільною метою? Вам комфортно співпрацювати?

— Правління має гарний склад для прийняття виважених рішень. Є мудрі та сивочолі, є молоді та креативні (Володимир Васильович Попов, Віра Костянтинівна Матвійчук, Даниїла Іванівна Онищук, Володимир Петрович Олинець, Іванна Вікторівна Куц, Руслана Богданівна Бенецька, Олександр Сергійович Матвійчук, Ольга Володимирівна Олинець, Володимир Олександрович Плетньов, Андріяна Миколаївна Матросова).

Альтернативи нотаріату в плані забезпечення безспірності правовідносин у державі не існує

Приймаючи найпростіші рішення, я постійно зважаю, що б на це сказав кожен з членів правління, тобто усі дії планую таким чином, щоб вони не викликали в подальшому зауважень та могли отримати схвалення правління у будь-якому випадку. Відчуваю підтримку, отримую допомогу в реалізації будь-яких заходів. Коли я зайнята, мої колеги перебувають на зв'язку з людьми. Ми розвиваємось, вибудовуємо механізми роботи. Все можливо, коли є взаємоповага та єдина мета.

— Як часто вдається організувати професійні заходи для нотаріусів Рівненщини?

— З моменту створення Нотаріальної палати України ми маємо можливість проводити заходи з підвищення професійного рівня нотаріусів на високому рівні, залучаємо найкращих лекторів та фахівців в Україні з різних галузей права та професій. До речі, багато з них розпочинали свою лекторську практику саме на Рівненщині. Наші улюбленці: Марія Іванівна Шапченко, Олена Дмитрівна Чуєва, Дмитро Володимирович Кирилюк, Наталія Михайлівна Козаєва.

Ми постійно працюємо над тим, щоб мінливе, часто недосконале законодавство настільки ґрунтовно опрацьовувалось нотаріусами, щоб в разі його застосування були попереджені усі можливі проблеми для громадян. Варто відмітити, що і нотарі є дуже активними у процесах пошуку, отримання інформації та її ретельного аналізу.

— З якими організаціями, навчальними закладами співпрацює відділення?

— Ми дуже мобільні. Проблемні питання з огляду на їх суспільну вагу зобов'язують швидко контактувати з органами державної влади та місцевого самоврядування на регіональному та загальнодержавному рівні, підприємствами, установами організаціями, правоохоронними органами, представниками суддівського корпусу, адвокатури, з громадськими організаціями тощо. Окремо варто відмітити науковців Національного університету «Острозька академія», з якими ми успішно долаємо ряд випробувань починаючи з 2012 року, науковців інших вищих навчальних закладів.

— На Вашу думку, якими рисами характеру та життєвими принципами має володіти ідеальний голова відділення НПУ?

— Для мене все просто: ідеальний голова відділення має любити людей та Україну. Якщо такі принципи рухатимуть очільником відділення, він буде вчитися, щоб бути мудрим, буде працювати вдень і вночі, щоб мати авторитет,

буде справедливим, порядним та нетерпимим до неприйнятних руйнівних речей.

Насправді, робота у професійному самоврядуванні досить складна. Ця складність обумовлена тим, що Нотаріальна палата України — дуже молода організація. І людей, які опинились у цьому професійному самоврядуванні, привело щось більше, аніж захист тих чи інших професійних прав. Я б сказала, що більшістю рухає небайдужість до процесів, що відбуваються в юриспруденції України, розуміння глибини викликів та загроз, що не дозволяють стояти осторонь, а також необхідність збереження найкращих рис професії, яка потерпає від різного роду ударів.

Однак для якісної роботи у професійному самоврядуванні необхідно багато додаткових знань та досвіду. Саме за ці роки актив НПУ важко здобував ці знання та досвід через яскраві успіхи, через болючі невдачі. Хтось залишився, хтось прийшов новий, хтось вигорів, хтось втомився, хтось змінив напрямок роботи, а хтось по-

вернувся. Але переконана: люди, які працювали у професійному самоврядуванні, ніколи не будуть байдужими, а прямо чи опосередковано завжди братимуть у ньому участь.

— Як Вам вдається поєднувати декілька іпостасей — бути практикуючим нотаріусом, головою відділення, та ще й очолювати таку важливу комісію НПУ?

— Це важко. Потрібно багато працювати.

— Які особливості методичної роботи у нотаріаті?

— Головним завданням методичної роботи бачу формування єдиної нотаріальної практики в Україні. Цього можна досягнути, тільки якщо буде тривати робота над змінами в законодавство, зокрема спільно відповідним підрозділом Мін'юсту та НПУ. Важливо подолати колізійні норми та прогалини, отримати узгоджені чіткі роз'яснення. Шлях цей непростий, оскільки практика регіонів дуже різниться, однак ми над цим працюємо.

— Інно, Ви берете активну участь в розвитку професійного самоврядування. Зокрема, яскраво виступили під час мирного зібрання нотаріусів 25 лютого в Києві. Що Вас мотивує?

— Як очільник обласної нотаріальної громади, яка мене обрала, висловила довіру, покладає сподівання та підтримує, я просто роблю свою роботу, представляю інтереси нотарів. Я одна з них. Щодня здійснюю прийом різних верств населення, вчиняю нотаріальні дії, реєструю, формую державний архів, бачу всі проблеми у законодавстві, технічні проблеми з реєстрами, скарги, судові рішення, звернення нотаріусів з проблемних питань. Відповідно, вважаю, що роботу нотаріату можна покращити, більше того — нотаріат має відповідати сучасним запитам суспільства.

Щодо мирної акції протесту хочу сказати, що я завжди буду там, де мої люди, де потрібні мої знання та підтримка. Формування в Україні нотаріату за принципами латинського типу дало свої результати. Україна отримала

вільний і незалежний нотаріат. Зміст цієї незалежності зовсім не у відсутності контролю з боку держави чи неорганізованому існуванні, а в тому, що нотаріуси України мають можливість приймати законні та об'єктивні рішення, протистояти тиску на професійну діяльність, а також брати участь у процесах реформування професії.

Мабуть, жоден з нас, виважених, не публічних людей, ніколи не уявляв себе під стінами Кабміну через втрату діалогу з регулятором. Безумовною метою стала необхідність зупинити руйнівні зміни для професії, привернути увагу до проблем, які демонструють критичність ситуації не для нотаріусів, а для країни в цілому.

Влада має виважено розглянути аргументи нотаріату, якщо на меті дійсно якісна робота на благо країни, а не щось інше. Спілкування у форматі брифінгів та підміна понять — безперспективний шлях. Потрібне виключно чесне об'єднання зусиль задля подолання спільних проблем.

“ У процесі реформування нотаріату необхідно розуміти велику роль безпосереднього особистого контакту нотаріуса-фахівця із особою, яка звертається за вчиненням нотаріальної дії ”

— Відчуваєте причетність до творення нової історії нотаріату?

— Безумовно, що так. Мої підписи є на всіх важливих документах, починаючи зі створення Нотаріальної палати України, під усіма важливими зверненнями нотаріальної спільноти, в тому числі до різних президентів України, Кабміну, Верховної Ради, Мін'юсту, депутатів, наукових закладів, на протоколах двох

З'їздів нотаріусів України. Все і пригадати складно. Головне — результат.

Ми звикли критикувати як свою країну, так і професійну самоврядну організацію, НПУ, і кожного її президента. Однак, якщо проаналізувати втрати професії нотаріуса в різних країнах, то нами зроблено неможливе. Ми маємо обов'язковість нотаріального посвідчення правочинів з нерухомістю, повноваження державних реєстраторів, повернуто функції нотаріуса щодо юридичних осіб (підписи на установчих документах тощо), запроваджуються новації (аграрні розписки, розрахунки через рахунки ескроу, медіація), що є додатковим джерелом роботи і доходу.

І це, безумовно, стало можливим тільки завдяки участі професійного самоврядування та кропіткій роботі людей, які його будували та розвивали.

— Система нотаріату якої країни Вам найбільше імпонує? Україні варто орієнтуватися на досвід якоїсь країни, чи краще обрати власний унікальний шлях?

— Шлях моєї України! Коли почитати історію нотаріату саме на нашій землі, врахувати, якої кількості нищівних ударів зазнавали інститути права власності, як розвивалась юриспруденція, і оцінити, який ми (я маю на увазі всі покоління, навіть ті, яких уже немає) виростили вільний, демократичний, неупереджений, професійний, великий за чисельністю та широкий за спектром повноважень та гарантій для суспільства нотаріат, можна сказати, що це великий успіх.

Система нотаріату України — унікальна. Вбачаю велику необхідність доносити усім сильним світу цього її переваги та можливості для подальшого розвитку України. Важливо постійно застерігати від вибіркового, безсистемного, у догоду модним тенденціям або під тиском великих світових гравців у процесах глобалізації, вкраплен-

ня елементів систем нотаріатів інших країн, що дегармонізують, дестабілізують її в цілому.

Переконана, що нотаріат України має базуватися виключно на основі нотаріату латинського типу, при цьому відповідати запитам суспільства на сучасність, зручність, застосування новітніх IT-технологій. Однак у погоні за незвіданим варто не забувати, що жодний штучний інтелект не здатний замінити Людину. У процесі будь-якого реформування нотаріату необхідно розуміти велику роль безпосереднього особистого контакту нотаріуса-фахівця із особою, яка звертається за вчиненням нотаріальної дії, що полягає у правильній та точній оцінці волевиявлення, встановленні дійсних намірів, розумінні дій, роз'ясненні правових наслідків, моделюванні майбутніх правовідносин через механізми, закладені у правочини, тощо. Тільки таким шляхом ми зможемо досягнути максимальної реалізації прав наших громадян та чистоти юридичних дій.

— Як рідні та друзі ставляться до Вашої активної громадянської позиції та участі в розвитку самоврядування?

— В мені всі риси моїх батьків: небайдужість, ідейність, наполегливість від тата, любов до людей, добре серце — це мама. Вони дуже турбуються через велике навантаження, яке мені доводиться витримувати. Чоловік поважає мій вибір. А донечка вирізняється своєю самостійністю з дитинства, чим дала можливість мені професійно самореалізуватися. Друзі — завжди поряд. Я горнущу до людей, а вони до мене. І від того дуже світло і тепло.

— Ваша донечка, наскільки я знаю, цікавиться нотаріатом, навіть інколи допомагає Вам робити презентації тощо. Можливо, теж планує стати нотаріусом?

— Як не дивно, але всі комп'ютерні новації легко даються дітям, і доводиться їх просити навчити робити презентацію, окремі дії з сайтом, відео, звукозаписами, фото, або ж дизайном або оформ-

ленням якоїсь праці. А щодо майбутнього дочки в мене побажання одне — щоб любила те, що робить.

— Яким був найбільший успіх у Вашому житті?

— Немає ні дня без успіху. Відчуваю себе дуже успішною, оскільки бачу вдячність та повагу в очах людей. Зберегти житло людині — успіх, попередити втрату майна або прав — успіх, попередити судовий спір — успіх, зробити вночі заяву на виїзд дитини за кордон, про яку забули батьки, та передати на митницю, щоб очікувана поїздка відбулася, — успіх, запропонувати умови договірної врегулювання спору між батьками за участь у вихованні та утриманні дитини, що дозволить мати нормальне дитинство, у якому присутні тато та мама, — успіх. А ще мій успіх і гордість — це вся робота для збереження нотаріату України в його найкращих рисах. І Нотаріальна палата України.

— Що би Ви хотіли сказати всім нотаріусам України?

— Те, що кожен має починати змінювати країну з себе. Працювати професійно, дотримуватись закону, правил етики, брати участь у професійному самоврядуванні, гуртуватися, поважати один одного, цінувати зроблене. Радянський принцип «моя хата скраю» в сучас-

ній Україні вже не діє, це втрата майбутнього!

З огляду на озвучення представником регулятора позиції про професію нотаря як зникаючу, на рівні бібліотекаря, чи має нотаріат майбутнє? Безумовно, такі речі викликали гостру реакцію нотаріату. Більше того, виникли питання, навіщо розвивати та вдосконалювати «зникаючу професію»? Але не будемо про те. Життя саме скаже своє слово. Сподіваюсь, такі заяви з боку регулятора більше не повторюватимуться.

Як нотаріус, що постійно працює з людьми в регіоні, як представник Палати, що мала змогу ознайомитись з нотаріатами різних країн, я переконана: альтернативи нотаріату в плані забезпечення безспірності правовідносин у державі не існує. Нотаріат має майбутнє, просто він буде іншим. Сучасним, зручним і обов'язково надійним.

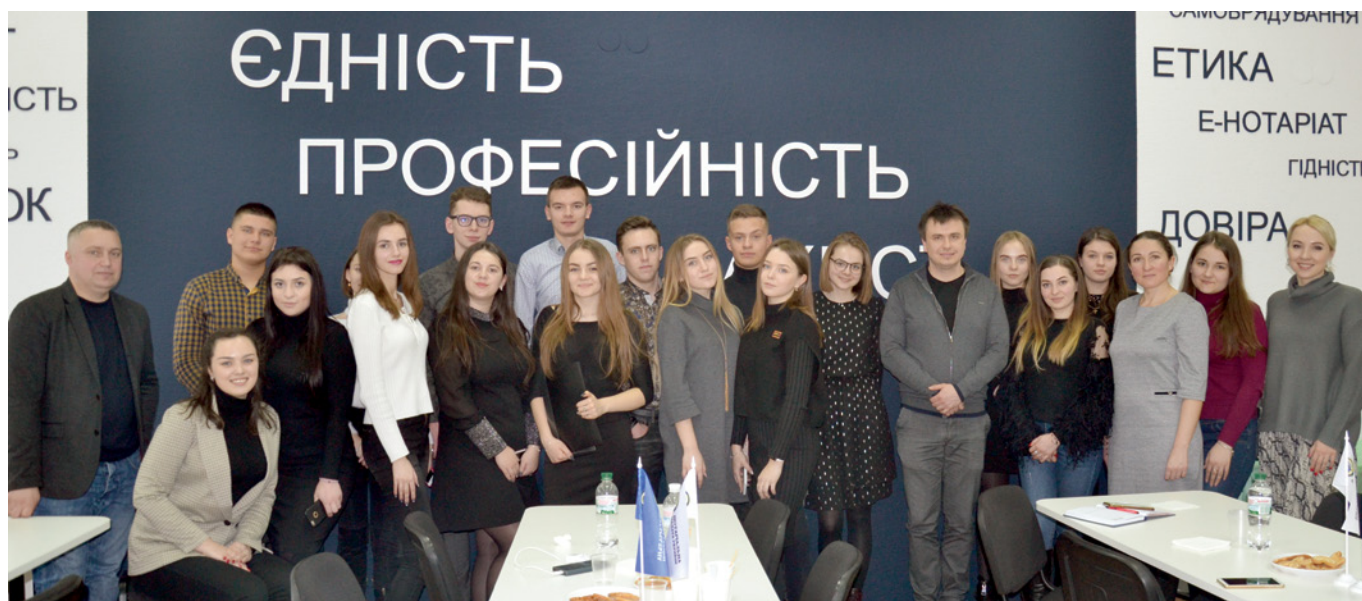
— Про що Ви мрієте зараз?

— Перше, що спало на думку — відпочити. Дуже виснажує робота, якщо віддаєшся на повну і емоційно, і фізично. Хоча, жартую. Насправді в мене мрії більш високі. Мрію пишатися своєю країною, яка в мирі стабільно і стрімко розвивається. Мрію про майбутнє, у якому здорові та щасливі мої рідні.

Бесіду вела Юлія Шешуряк

МОЛОДА ЗМІНА

НПУ налагоджує співпрацю з юридичним факультетом Чернівецького національного університету, на якому запроваджено вивчення нотаріальних дисциплін

У перший день весни до Нотаріальної палати України із навчальним візитом завітали студенти юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, а також викладачі кафедри публічного права Ігор Ковбас та Лідія Нестеренко.

Президент НПУ Володимир Марченко, члени Ради НПУ Наталія Козаєва та Дмитро Кирилюк розповіли гостям про діяльність НПУ та особливості сучасної нотаріальної практики, відповіли на численні питання студентів, які вивчають нотаріальні дисципліни та прагнуть більше дізнатися про реалії роботи нотаріусів.

Окрім того, підписано Меморандум про співробітництво між Нотаріальною палатою України та юридичним факультетом Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича — з метою співробітництва та обміну інформацією і досвідом, за-

для розвитку юридичної науки та практики.

Кафедра публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича з 2018/2019 навчального року розпочала реалізацію інноваційної освітньо-професійної програми підготовки магістрів права — нотаріусів. В рамках даної програми поглиблено вивчаються такі дисципліни: «Міжнародні стандарти нотаріату», «Нотаріальний процес», «Правила вчинення нотаріальних дій», «Нотаріальний захист земельних прав», «Оподаткування в нотаріальній діяльності», «Нотаріальний процес у спадковому праві: практикум», «Нотаріус

як державний реєстратор: практикум», «Юридична відповідальність нотаріуса», «Посвідчення правочинів та фактів», «Організація нотаріальної діяльності, діловодство та звітність» та інші.

Акцент поставлений на оволодінні практичними навичками нотаріуса, тому до викладання дисциплін запрошуються діючі нотаріуси. Окрім того, студенти-магістри практикують в Юридичній клініці факультету, Буковинському Центрі медіації, адже кожне третє звернення стосується реалізації спадкових справ, де обов'язковим учасником відносин є нотаріус.

Спеціалістами магістратури започатковано комплексне дослідження історії становлення нотаріату на теренах Буковини. Специфіка даного регіону особлива в історичному контексті, оскільки в періоди становлення тут впроваджувались різні моделі нотаріату (Російська імперія, Королівство Румунії, Австро-Угорська імперія).

Лідія Нестеренко, асистент кафедри публічного права: «Нотаріус — найбільш різностороння серед юридичних професій. В своїй діяльності він виступає як юрист, психолог та медіатор одночасно. Громадяни приходять до нього з довірою та впевненістю, що їх права будуть реалізовані та захищені».

Ігор Ковбас, керівник магістерської програми: «Особливо хочу наголосити на тому, що юридичний факультет Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича при підготовці магістрів за напрямом «Нотаріат» співпрацює із суб'єктами публічної адміністрації щодо впровадження новітніх методик викладання курсів із нотаріату. Сподіваюся на активну співпрацю з Нотаріальною палатою України».

Адіел Руснак, студент 5 курсу, магістр програми «Нотаріат»: «Інститут нотаріату — це орган безспірної цивільної юрисдикції та превентивного правосуддя. Нотаріус має бути тим посередником між державою та особами, який здатен повною мірою задовольняти інтереси останніх. Магістерська програма «Нотаріат» готує висококваліфікованих спеціалістів-практиків, головною метою яких є охорона і захист прав громадян, запобігання виникненню судових спорів шляхом вчинення нотаріальних дій».

Анастасія Ключник, студент 5 курсу, магістр програми «Нотаріат»: «Нотаріальна діяльність — це поєднання майже всіх напрямків

юриспруденції, і що не менш важливо, це робота з людськими емоціями, що ґрунтується на принципах людяності, толерантності, задля захисту прав осіб».

Юлія Сенюх, студент 5 курсу, магістр програми «Нотаріат»: «Я обрала магістерську програму «Нотаріат» тому, що робота нотаріуса пов'язана з безспірною реалізацією прав людини, при цьому він є незалежним у своїй діяльності від органів державної влади».

Анастасія Гундерчук, студентка 2 курсу: «Впевнено можемо сказати, що професія нотаріуса — це не лише престижно, а й надзвичайно відповідально. Від якісного та відповідального ставлення нотаріусів до роботи залежить функціонування цивільного обігу країни, ефективність захисту майнових прав та законних інтересів громадян та юридичних осіб».

Президент Нотаріальної палати Грузії Маріка Гоголадзе: **«Грузинський нотаріат постійно прагне до саморозвитку»**

Про досвід реформування грузинського нотаріату в ексклюзивному інтерв'ю журналу «Нотаріат України» розповіла президент Нотаріальної палати Грузії Маріка Гоголадзе

— Пані Маріко, поділіться секретом — у чому успіх «грузинського нотаріального дива»? Як нотаріусам Грузії вдалося перейти від держслужби до ліберальної, сучасної професії?

— Нотаріальна система Грузії у радянський період була складовою частиною системи радянського нотаріату, який суттєво відрізняється від латинського нотаріату. Після розпаду СРСР незалежна Грузія перейшла на принципи латинського нотаріату.

У 90-ті роки перехід країни до ринкової економіки зумовив підвищення попиту на участь нотаріату в цивільно-правових відносинах. Необхідність посвідчення в нотаріальному порядку договорів та інших угод сприяла створенню нових, досі незнайомих юридичних документів. Швидкий розвиток суспільно-політичних і економічних відносин в нашій країні пришвидшив і реформування нотаріату.

Нотаріальна палата Грузії стала членом Міжнародного союзу латинського нотаріату в 2007 році. Ця подія мала величезне значення для розвитку грузинського нотаріату, поглиблення міжнародних відносин.

— Державний контроль за нотаріальною діяльністю здійснює Міністерство юстиції Грузії. Як при цьому забезпечується незалежність нотаріату?

— Контроль за діяльністю нотаріусів в Грузії здійснюється в межах, визначених законом та підзаконними актами. Нагляд за службовою діяльністю нотаріусів здійснюється Міністерством юстиції за такими основними напрямками: а) контроль відповідності діяльності нотаріусів законодавству Грузії та правильності стягнення мита за вчинення нотаріальних дій; б) вимога надання нотаріусами інформації і матеріалів, необхідних для здійснення нагляду; в) делегування повноважень з нагляду Нотаріальній палаті Грузії з окремих питань, пов'язаних із службовою діяльністю нотаріусів. Разом з тим, необхідно врахувати, що нотаріус може оскаржити в суді рішення Міністра юстиції або Нотаріальної палати Грузії, що базується на матеріалах з нагляду.

— Якою мірою на розвиток грузинського нотаріату вплинуло успішне реформування економіки країни?

— Слідом за розвитком економіки Грузії грузинський нотаріат робить успішні кроки на шляху професійного розвитку. Щоправда, з 2007 року у грузинського нотаріату немає ексклюзивних повноважень щодо посвідчення угод з

нерухомим майном і пов'язаних з цим транзакцій, які відбуваються безпосередньо в публічному реєстрі. Незважаючи на це, з 2013 року обов'язковим стало нотаріальне посвідчення договору іпотеки, укладеного для забезпечення вимог, що випливають із договору позики (крім договорів іпотеки, укладених для забезпечення вимог кредитної спілки комерційними банками, мікрофінансовими організаціями та небанківськими депозитними установами).

Зокрема, необхідно відзначити виняткову роль в економічних відносинах виданого нотаріусом виконавчого листа. Нотаріус видає виконавчий лист на підставі вимоги про примусове звернення стягнення з наступаючим терміном виплати по заборгованості, передачі права на майно, а також на майно, обтяжене заставою чи іпотекою, якщо існує домовленість сторін про зазначене. Нотаріусом у відповідному акті письмово роз'яснюються правові наслідки видачі виконавчого листа. Зазначений інструмент дозволяє сторонам уникнути судової тяганини, яка передбачає зайві часові та фінансові витрати, а виконавчий лист, виданий в прямому нотаріальному порядку, дозволяє кредиту без зволікань задовольнити свої вимоги.

— Чи складно було впровадити принципи єдиного нота-

ріату, в тому числі на рівні законодавства?

— З 1996 року Закон «Про нотаріат» (який вперше в Грузії досконало відповідав принципам латинського нотаріату) повністю змінив ставлення до нотаріату. Бути нотаріусом стало престижно, привілейовано, шановано і відповідально. Ухвалення нового Закону дало початок розвитку нотаріального права і постійного реформування, яке триває й донині.

— Чи існує «нотаріальне лобі» в парламенті і уряді Грузії?

— У межах чинного законодавства Міністерство юстиції та Нотаріальна палата Грузії в межах делегованих повноважень забезпечують розробку проектів відповідних законодавчих актів для розвитку нотаріату та їх подання до парламенту Грузії.

— Як часто в Грузії змінюється нотаріальне законодавство?

— Нотаріальна діяльність регулюється Законом Грузії «Про нотаріат», інструкцією «Про порядок вчинення нотаріальних дій», затвердженою Наказом Міністра юстиції Грузії №71 від 31 березня 2010 року, та іншими актами цивільного законодавства. Перманентно здійснюються зміни і удосконалення зазначеного законодавства.

— Розкажіть, будь ласка, коротко про систему страхування

нотаріусів Грузії і ступінь відповідальності, яку несуть нотаріуси за свої дії.

— Наказом Міністра юстиції Грузії №58 від 17 березня 2010 року були визначені істотні умови обов'язкового професійного страхування нотаріусів та мінімальний розмір страхової суми. Об'єктом страхування в Грузії є майнова шкода, завдана під час або в результаті вчинення нотаріусом нотаріальної дії, здійснення ним транзакції як авторизованої особи.

Відсутність обов'язкового професійного страхування або порушення визначених вказаним Наказом умов є підставою для притягнення нотаріуса до дисциплінарної відповідальності.

Мінімальний розмір страхової суми обов'язкового страхування нотаріусів становить 100 000 ларі в рік (близько 37 000 доларів США — ред.). Крім того, Нотаріальна палата додатково уклала зі страховою компанією договір страхування, згідно з яким при настанні професійного страхового випадку, коли вичерпано ліміт професійного страхування нотаріуса, відшкодування здійснюється зі страхового ліміту Палати.

— Який гендерний склад нотаріальної спільноти Грузії, жінок-нотаріусів традиційно більше?

— На даному етапі в Грузії працює 268 нотаріусів, 44 з яких — представники чоловічої статі. Відповідно, жінок-нотаріусів більше, що становить 84% від загального числа нотаріусів.

— Яка сума членських внесків нотаріусів в Грузії, чи часто бувають борги?

— Сума членських внесків нотаріуса складає 2% від загального прибутку (обороту). Для цілей розрахунку членського внеску і виплати під загальним прибутком береться сума, одержувана нотаріусом за вчинення нотаріальної дії у вигляді мита, з вирахуванням ПДВ, вартості за реєстрацію в нотаріальному реєстрі і витрат, пов'язаних з нотаріальною дією, відшкодованою учасником нотаріальної дії.

Нотаріус зобов'язаний оплачувати членський внесок щомісяця, до 20 числа місяця, наступного за звітним. У разі порушення терміну, якщо нотаріус протягом 5 календарних днів не забезпечить виплату членського внеску, рішенням правління нотаріус позбавляється права доступу до електронного реєстру нотаріальних дій — до покриття заборгованості в повному обсязі. Зазначений механізм дозволяє уникнути накопичення боргів.

— Нотаріальна палата Грузії самостійно здійснює атестацію нотаріусів, підвищення кваліфікації? Як організований цей процес?

— Правління Палати забезпечує підвищення кваліфікації нотаріусів та з цією метою організовує діяльність навчального центру. Обов'язкова безперервна правова освіта нотаріусів передбачає навчання не рідше ніж двічі на рік, по 8 годин. Центр проводить семінари та робочі зустрічі для виконуючих обов'язки нотаріусів, працівників Палати і нотаріальних бюро.

— Ви пишаєтеся рівнем розвитку нотаріального самоврядування в Грузії?

— Так, але грузинський нотаріат не зупиняється на досягнутих результатах і постійно прагне до саморозвитку, йде в ногу з технічним прогресом і орієнтований та ще більші досягнення.

— Нотаріат Грузії вже майже десять років застосовує сучасні цифрові технології, в той час як в Україні тільки обережно мріють про Е-нотаріат. Що нам допоможе — еволюція чи революція?

— Фундаментальна реформа в грузинському нотаріаті розпочалася ще з 2009 року. Основою для реформи стало впровадження електронного управління. З 2009 року нотаріат перейшов на електронне діловодство, за 3-4 місяці була створена єдина електронна база нотаріальних дій. Це було фактично революцією, і тільки після цього стала можливою значна еволюція галузі.

— Як ви оцінюєте поточну ситуацію в нотаріаті України?

— Думаю, український нотаріат повинен максимально наблизитися до принципів латинського нотаріату, що дасть можливість для подальшого розвитку.

— Який досвід нотаріату Грузії насамперед корисно адаптувати в Україні?

— Впровадження електронного урядування спростить як діяльність нотаріусів, так і процес вчинення нотаріальних дій для громадян, і буде сприяти безпеці цивільного обороту.

Питання ставила
Юлія Шешуряк

Основні завдання Експертно-правової комісії (ЕПК) при Нотаріальній палаті України — підготовка експертних висновків про наявність та/або відсутність правових підстав для вжиття до нотаріуса контролюючими органами заходів реагування в порядку і обсягах, встановлених законодавством.

ЧЕРВЕНЬ 2017 РОКУ — ГРУДЕНЬ 2018 РОКУ

ЕКСПЕРТНО-ПРАВОВА КОМІСІЯ
ПРИ НОТАРІАЛЬНІЙ ПАЛАТІ УКРАЇНИ

ПІДГОТОВЛЕНО

40 ЕКСПЕРТНИХ ВИСНОВКІВ
НА ПІДСТАВІ ЗВЕРНЕНЬ
НОТАРІУСІВ УКРАЇНИ

23

у зв'язку з тимчасовим блокуванням або анулюванням доступу нотаріусам до ДРП за результатами камеральних перевірок

5

щодо вжиття до нотаріусів заходів реагування з боку ГТУЮ за результатами комплексних перевірок

12

щодо висновків Комісії з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації при Мін'юсту; щодо підготовлених подань про анулювання свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю; з питань відмови у сертифікації робочого місця приватного нотаріуса тощо

ЕКСПЕРТНО-ПРАВОВА КОМІСІЯ
ПРИ НОТАРІАЛЬНІЙ ПАЛАТІ УКРАЇНИ

ФОРМАЛЬНИЙ ХАРАКТЕР КАМЕРАЛЬНИХ ПЕРЕВІРОК НОТАРІУСІВ

Висновки на основі аналізу звернень, які надходили до ЕПК з приводу тимчасового блокування доступу нотаріусів до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно

Підхід до перевірок є формальним та не дає змогу з'ясувати, в чому саме полягало те чи інше порушення законодавства при здійсненні реєстраційних дій

- ✓ формування довідок за результатами камеральних перевірок є однотипним, оскільки перевірка зводиться лише до перегляду відомостей ДРП, пояснення та додаткові матеріали у нотаріуса не вивчаються
- ✓ комісія, яка проводить перевірку, посилається лише на загальні статті Закону про нотаріат, без конкретного опису порушення, та не зазначає яку саме частину цих норм не було дотримано
- ✓ вказуючи на відсутність у ДРП електронних копій документів, комісія не зазначала, яких саме
- ✓ непоодинокими є випадки, коли комісія вказувала на наявність порушення, до якого нотаріус не мав жодного відношення

Протягом 2017-2018 років було винесено близько **20** судових рішень на користь нотаріусів, які набрали законної сили, та відповідно до яких були скасовані накази Мін'юсту про тимчасове блокування/анулювання доступу до реєстрів. Значна кількість справ ще знаходиться на розгляді в судових інстанціях.

ЕКСПЕРТНО-ПРАВОВА КОМІСІЯ
ПРИ НОТАРІАЛЬНІЙ ПАЛАТІ УКРАЇНИ

СУДИ СКАСОВУЮТЬ НАКАЗИ МІН'ЮСТУ ПРО БЛОКУВАННЯ НОТАРІУСІВ

ПРОТЯГОМ 2017 ТА 2018 РОКІВ
(ЗА СПРАВАМИ НОТАРІУСІВ, ЯКІ НАДАВАЛИ МАТЕРІАЛИ ДО ЕПК)

Винесено близько 20 судових рішень на користь нотаріусів, які набрали законної сили

Скасовані накази Мін'юсту про тимчасове блокування/анулювання доступу до реєстрів

Значна кількість справ знаходиться на розгляді в судових інстанціях

Експертні висновки ЕПК були використані нотаріусами у судовому порядку як додатковий засіб захисту своїх професійних прав та законних інтересів

Аналіз роботи ЕПК при НПУ щодо підготовки висновків за матеріалами нотаріусів — див. с. 52

ЕКСПЕРТНО-ПРАВОВА КОМІСІЯ
ПРИ НОТАРІАЛЬНІЙ ПАЛАТІ УКРАЇНИ

ВИМОГИ ПОРЯДКУ ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРОК НОТАРІУСІВ НЕ ВИКОНУЮТЬСЯ!

Аналіз ЕПК отриманих від нотаріусів матеріалів свідчить, що в окремих ГТУЮ при проведенні комплексних перевірок не виконуються вимоги Порядку проведення перевірок

Комісія, яка перевіряє нотаріуса:

- ✓ порушує строки складання довідки та надання її нотаріусу для ознайомлення
- ✓ позбавляє нотаріуса можливості надати свої пояснення, заперечення, а також усунути помилки, виявлені під час перевірки
- ✓ наявності підстав для вжиття заходів реагування у вигляді тимчасового зупинення приватної нотаріальної діяльності
- ✓ накази ГТУЮ про зупинення нотаріальної діяльності на підставі статті 29-1 Закону України «Про нотаріат» видаються без належних на те підстав, оскільки за результатами перевірок не встановлено неодноразових порушень правил ведення нотаріального діловодства

Висновки за результатами планових комплексних перевірок нотаріальної діяльності приватних нотаріусів в окремих ГТУЮ носять формальний характер, в більшості випадків не ґрунтуються на нормах законодавства та не є об'єктивними

ЯК НОТАРІУСУ ОБРАТИ НАЙКРАЩОГО ПОМІЧНИКА?

Журнал «Нотаріат України» запроваджує нову рубрику – публікацію міркувань нотаріусів з приводу актуальних питань нотаріальної практики та розвитку професійного самоврядування

Тетяна Стражник,
приватний нотаріус Житомирського
міського нотаріального округу

Маю дев'ять років приватної нотаріальної практики і чудову команду — одного помічника нотаріуса та чотирьох консультантів. Вони — найкращі!

Які ж вимоги я застосовую до помічника та консультантів? Звичайно, враховуючи відповідальність і серйозність нашої роботи, перша вимога — освіченість. І це не стільки наявність відповідної освіти (диплому),

скільки грамотність, інтелігентність, широкий світогляд, прагнення вчитись новому і самовдосконалюватись. По-друге — енергетична сумісність. З помічником, як зі справжнім другом, має бути комфортно. Важливо відчувати підтримку своєї маленької команди, коли «зашкалює» робоча напруга. Кайфово, коли колектив поділяє інтереси керівника і в час відпочинку. Так мої дівчата змушені були полюбити рок-музику і драйвові заходи! Наші корпоративні вечірки надихають, мотивують і надають сил переживати складні робочі моменти.

Не менш важливими якостями є порядність і професійна гідність. Нотаріус і його команда, по суті, це одне ціле. Нотаріус повністю відповідає за дії своєї команди, що є обличчям нотаріальної контори. Тому не лише нотаріус має зберігати професійну таємницю, скрізь і завжди берегти чистоту високого звання нотаріуса, а і його помічник, який повинен усвідомлювати, що він є не лише виконавцем, а й спеціалістом високого ґатунку, якому довірено працювати з надважливими речами — правом власності, майновими правами, персональною інформацією.

І, звичайно, дуже приємно, коли у людей, з якими працюєш поруч, поєднується і краса, і розум, і людські якості. Я дуже пишаюсь, коли в мене питають, де я відшукала свою команду. Знайшлися самі, всі досить різні, мають різний вік, різні інтереси, різний життєвий досвід. Але симбіоз згаданих якостей, гнучкість, взаємоповага і, неодмінно, почуття гумору спростовують твердження, що найскладніше всього працювати в жіночому колективі. Бо це вже давно не просто робочий колектив, а сім'я.

Олександр Парамонов,
голова відділення НПУ в
Закарпатській області, приватний
нотаріус Ужгородського міського
нотаріального округу

Кожна людина має свої звички, особливості характеру, поведінкові патерни, погляди на життя, зокрема і на роботу. І з усім цим вантажем до нотаріуса приходить його потенційний помічник.

За увесь час своєї практики я переконався, що за усіма цими характеристиками ідеального помічника не підібрати, тому визначив для себе основний критерій — ставлення до «паперової роботи», тобто до документів. Думаю, кожен нотаріус погодиться, що має особливу любов до документів, для нас це не просто папери, це фрагменти людських доль, наповнені їх досвідом та сподіваннями. Тому на роль свого помічника я шукаю людину, яка може та бажає наполегливо працювати з документами, не має якоїсь неприязні до

них, до порядку. Не всім така діяльність до душі, не кожному підходить за складом характеру.

Також помічник нотаріуса має бути кмітливим, швидко мислити. Всьому іншому, зокрема й нотаріальній справі, я навчаю помічника сам. Для мене важливо, щоб помічник розумів, про що я говорю, щоб якісно готував тексти документів,

і мені не доводилось кілька разів перечитувати та вносити правки. Вже через місяць ця людина здатна активно допомагати в роботі, але справді хорошим помічником стає не раніше, ніж через рік.

Практикую з 1996 року, і за цей час у мене було восьмеро помічників. Жодного разу не помилюся у своєму підході до вибору.

Олена Чусва,
приватний нотаріус Харківського
міського нотаріального округу

В сьогоднішніх реаліях нотаріусу досить складно встигати все робити самому. Мало того, що законодавство України має властивість досить швидко змінюватися, так ще й маса повноважень, якими законодавець

щедро наділяє нотаріуса, не дозволяє розслабитися навіть у вихідний. Плюс рутинна робота з упорядкування архіву. Ось і виходить, що здійснювати свою діяльність без помічника стає практично неможливим.

За якими ж критеріями я підбираю людину, яка буде правою рукою в робочі будні? На мій погляд, пріоритетом все-таки повинні бути людські якості, основне — це чесність і порядність. Адже помічник, як і нотаріус, має доступ до всіх документів нотаріального архіву, нотаріальної таємниці. І якщо певна особа може собі дозволити хоча б думати про вчинення того чи іншого порушення правил, то може не розраховувати на отримання повноважень помічника.

Другим критерієм я б назвала бездоганне знання української мови, грамотність і уважність, адже документ, що виходить від нота-

ріуса, є його обличчям. У повсякденній робочій метушні не завжди є можливість ретельно перевірити правильність написання кожної букви в документі, тому я як нотаріус в цьому випадку покладаюся на свого помічника. Знаю, що документ, створений ним із врахуванням моїх рекомендацій і зауважень, складений дійсно якісно. Кому ж, як не нам, відомо, до яких негативних наслідків може привести на перший погляд проста, «нешкідлива» технічна помилка.

І, мабуть, на останньому місці для мене буде критерій безпосередніх знань нотаріальних правил, порядку та іншого законодавства, оскільки вважаю, що виховати і навчити «нотаріальному праву» свого співробітника повинен саме його наставник. Професіоналами не народжуються, ними стають в результаті копіткої, наполегливої, невтомної праці.

Всесвітній конгрес юристів: громадська довіра до нотаріуса як простір свободи і справедливості

Володимир Марченко
президент НПУ

Олександр Беднов
голова Комісії НПУ
з міжнародного співробітництва

На запрошення президента Генеральної ради іспанських нотаріусів **Хосе Анхеля Мартінес Санчіса** делегація Нотаріальної палати України у складі президента **Володимира Марченка** та голови Комісії з міжнародного співробітництва **Олександра Беднова** 18-20 лютого 2019 року взяла участь у міжнародних зустрічах та круглому столі, що проходили у рамках Всесвітнього конгресу юристів у Мадриді.

БОРІТЬБА НОТАРІАТУ З ЕКОНОМІЧНИМИ ЗЛОЧИНАМИ: ДОСВІД ІСПАНІЇ

В будинку Генеральної ради іспанських нотаріусів 18 лютого для присутніх на форумі делегацій від Нотаріальних палат України, Грузії, Румунії, Угорщини, Сербії, Чорногорії, Естонії, Німеччини, Греції, а також голів Конституційних Судів вказаних країн, відбулася презентація системи боротьби з відмиванням грошей, що функціонує в іспанському нотаріаті.

Слід відзначити високий представницький рівень міжнародного заходу: приймаюча сторона була представлена головою Конституційного Суду Іспанії **Хуаном Хосе Гонсалесом Рівасом**, президентом Міжнародного союзу нотаріату **Хосе Маркеньо де Йано**, членами Генеральної ради іспанських нотаріусів на чолі з її президентом.

В Іспанії нотаріуси відіграють вирішальну роль у запобіганні відмиванню грошей, фінансуванню тероризму та податковому шахрайству. З метою оптимізації боротьби з цими злочинами у 2005 році на базі Генеральної ради нотаріусів Міністерством економіки було створено Centralized Organization for the Prevention of Money Laundering — Централізований орган з питань запобігання відмиванню грошей (ЦОЗ). На сьогоднішній день понад 2800 іспанських нотаріусів беруть активну участь в інформуванні органів влади про підозрілі операції, що мають ознаки відмивання грошей та фінансування тероризму.

Більш детально про роботу даного органу розповів керівник аналітично-інформаційного підрозділу ЦОЗ **Маріано Гарсія Фресно**. ЦОЗ є основною структурою іспанського нотаріату у боротьбі з еко-

номічною злочинністю, його створення дозволило активізувати та спрямувати співпрацю нотаріусів у цій галузі з органами державної влади, судовими та поліцейськими органами.

ЦОЗ складається з двох підрозділів: 1) аналітичний відділ, який тісно співпрацює з підрозділом фінансової розвідки Іспанії — моніторить операції високого ризику, відповідає на запити розвідки, судових органів та поліції, інформує нотаріусів про типові ознаки і ризикові операції, відповідає на їхні запитання; 2) відділ навчання, процедур та контролю, який затверджує заходи внутрішнього нотаріального контролю, розробляє навчальні програми для нотаріусів та їх персоналу, здійснює нагляд.

Фахівці ЦОЗ здійснюють свою роботу шляхом аналізу та передачі даних. Операції, які прово-

дяться нотаріусами, параметризуються та зберігаються в Єдиному комп'ютерному нотаріальному індексі (ЄКНІ) — потужній базі даних, що містить інформацію про близько 162 млн операцій, здійснених нотаріусами з 1 січня 2004 року. Ці дані записуються і передаються через захищену мережу до Ради нотаріусів з понад 2800 нотаріальних контор двічі на місяць і інтегруються у ЄКНІ. База містить понад 116 млн документів, основні відомості про 122 млн публічно-правових справ, дані 38,4 млн фізичних осіб, 3,3 млн юридичних осіб, 93 млн об'єктів та 22,3 млн нерухомості. Вказаний індекс дозволяє фахівцям ЦОЗ ідентифікувати та відстежувати будь-яку дію чи угоду, щодо якої виникає підозра у відмиванні грошей або інших злочинах.

Окрім того, у 2012 році за підтримки Іспанської агенції захисту даних була створена База даних про бенефіціаріїв власності (BDTR), яка дозволяє державним органам отримувати максимальну продуктивність від інформації про власників компаній, що міститься в ЄКНІ. Місія полягає у визначенні того, хто стоїть за компанією, і є вирішальним чинником боротьби з такими злочинами, де загальним є використання підставних осіб та підставних компаній.

Сьогодні завдяки BDTR менш ніж за три хвилини можна дізнатись, хто є фактичним власником 2,2 мільйонів компаній та органі-

зацій (ТОВ, АТ, фондів, політичних партій тощо). Іншою сильною стороною BDTR є те, що вона враховує фактичне право власності багатьох іноземних компаній, які працюють безпосередньо в Іспанії або через іспанську компанію.

Ще одна структура, з якою тісно співпрацює іспанський нотаріат, — Орган податкового співробітництва (ОПС), який був створений у 2007 році для попередження та боротьби з податковим шахрайством. Завдяки запровадженню цієї структури нотаріат зміцнив свою співпрацю з Казначейством, надаючи інформацію про найважливіші потоки з точки зору податків.

ОПС надсилає до податкової служби щомісячні звіти з інформацією про операції, які мають важливе значення з точки зору

оподаткування. Наприклад, якщо окремі особи не повідомили нотаріусу свій податковий ідентифікаційний номер або відмовились ідентифікувати чи надавати інформацію про засоби платежу, що використовуються при купівлі-продажу нерухомості.

Робота фахівців ЦОЗ та ОПС здійснюється у повній відповідності до правил захисту даних, що гарантують право громадян на особисту недоторканність та конфіденційність інформації. Система, розроблена іспанським нотаріатом, гарантує, що інформація залишається захищеною та зашифрованою, і лише невелика кількість установ та осіб може її вимагати в контексті боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму та податковим шахрайством.

ПІДТРИМКА МІЖНАРОДНОЇ НОТАРІАЛЬНОЇ СПІЛЬНОТИ

Продуктивним було спілкування делегації НПУ з керівництвом МСЛН — президентом Хосе Маркельо де Йано та віце-президентом **Зігрун Ербер-Фаллер**. Керівники МСЛН обговорили інформацію щодо останніх подій в українському нотаріаті та висловили повну підтримку позиції НПУ.

Хосе Анхель Мартінес Санчіс провів для української делегації екскурсію в центральному офісі Генеральної ради іспанського нотаріату та розповів про організацію роботи її апарату. Зокрема, до штату апарату входить і ЦОЗ, сер-

вери якого цілодобово працюють в режимі отримання та передачі інформації. З січня 2006 року ЦОЗ надіслав 180 832 запитів до судових органів, прокуратури, поліції та цивільної гвардії; відомості про 5 547 операцій, підозрюваних у відмиванні грошей на адресу SEPBLAC. Крім того, органом нотаріального податкового співробітництва було розглянуто 133 469 інформаційних запитів від податкового управління та регіонального казначейства.

Ввечері цього ж дня Генеральна рада іспанських нотаріусів організувала для іноземних делегацій прийом, який дозволив у неформальній обстановці поспілкуватися з представниками нотаріатів Іспанії, Греції, Грузії, Сербії, Румунії, Чорногорії, Угорщини.

Іспанські, сербські та чорногорські нотаріуси висловили підтримку ініціативі України щодо активізації контактів між нотаріальними палатами задля участі у спортивних змаганнях, зокрема футбольних турнірах та легкоатлетичних олімпіадах. Президенту МСЛН було вручено сувеніри НПУ та фото спортивної команди нотаріальної спільноти України зі сподіванням більш активної співпраці членів МСЛН у спортивній сфері.

ГРОМАДСЬКА ДОВІРА ДО НОТАРІУСА

У Королівському театрі Мадриду 19 лютого розпочався Всесвітній конгрес юристів, який відбувся під патронатом Короля Іспанії **Філіпа VI** та об'єднав понад дві тисячі учасників. Відкрив Конгрес президент Всесвітньої асоціації юристів д-р **Франклін Гоет-Лінарес**. На урочистій церемонії з вітальним словом від приймаючої сторони також виступили президент Всесвітньої асоціації юристів **Хавьєр Кремадес Гарсія**, міністр юстиції Іспанії **Долорес Дельгадо**, голова Конституційного Суду Іспанії **Хуан Хосе Гонсалес Рівас**.

Робота Конгресу відбувалась у понад 15 тематичних групах, де розглядалися та обговорювались актуальні питання в контексті головної теми Конгресу — «Верховенство права — гарантія свобо-

ди». Перед учасниками виступило 70 спікерів з 5 континентів — високопосадовці державних та правоохоронних органів, міністри, голови Конституційних Судів, прокурори, очільники асоціацій адвокатів, юристів тощо, екс-президенти, прем'єр-міністри, науковці.

Питання нотаріату розглядалося на засіданні тематичної групи «Громадська довіра до нотаріуса як простір свободи і справедливості». Основний акцент виступів та дискусій круглого столу, модератором якого був президент МСЛН **Хосе Маркеньо де Йано**, зосереджувався на ролі нотаріуса як гаранта прав людини, особливо найуразливіших категорій осіб.

Голова Комісії з прав людини МСЛН **Альмудена Кастро-Хірона** у своєму виступі підкреслила: «Участь нотаріуса гарантує, що громадяни можуть реалізувати

свої права незалежно від їхнього статусу, раси, національності, ідеології, статі, думки чи будь-яких інших особистих чи соціальних обставин, тому що нотаріус здійснює роботу, спрямовану на захист людей, насамперед тих, що опинились у ситуації вразливості».

На важливості боротьби з гендерною дискримінацією зупинилася віце-президент МСЛН з країн Європи **Зігун Ербер-Фаллер**: «У тих державах, де існує правова система, що впливає з релігійних правил або звичаєвого права, дискримінація часто є результатом системи, яка чітко базується на нормах, встановлених державою. Для німецького нотаріуса чим слабша позиція сторони, тим серйознішими будуть наслідки дискримінації. Жінки, які часто поступаються чоловікам в економічному, правовому і соціальному

становищі, повинні особливо користуватися правом на нотаріальну функцію захисту».

Міжнародний союз нотаріату підготував ряд пропозицій державам з метою уникнення дискримінаційного законодавства. «Не повинно бути жодних обмежень, які б перешкоджали жінкам купувати майно, зокрема, нерухомість, незалежно від того, перебувають вони у шлюбі чи ні. Їхня правоздатність не може бути визначена інакше, ніж у чоловіків, не повинно бути жодних нерівної участі для чоловіків і жінок, не може бути ніяких обмежень свободи жінок заповідати і отримувати спадщину. А коли шлюб припиняється через розлучення чи смерть, обом подружжям повинна бути забезпечена відповідна частка спільного майна», — зауважила Зігрун Ербер-Фаллер.

Довіра до нотаріату — рушійна сила у процесі повного визнання правоздатності людей з інвалідністю відповідно до Конвенції ООН 2006 року, наголосила **Каталіна Девандас**, спеціальний доповідач ООН з прав людей з обмеженими можливостями.

На правовому захисті неповнолітніх у Індонезії зосередила свій виступ **Пріта Міранті Суюді**: «Дітям потрібна допомога дорослих при реалізації своїх прав. Основною

проблемою, що стосується захисту дітей в Індонезії, є невпевненість і невідповідність у встановленні вікових обмежень у різних законах і нормативних актах в країні. Тому головним зобов'язанням нотаріуса є гарантування захисту та безпеки їхніх прав».

В свою чергу, президент Палати нотаріусів Кот-д'Івуару **Йоланда Фольда-Куасі** розповіла: «В світі налічується 230 мільйонів неповнолітніх без визнаної та зареєстрованої ідентичності, які не можуть отримати доступ до основних державних послуг, таких як охорона здоров'я або освіта, і стають жертвами торгівлі людьми або інших брудних форм насильства. Нотаріуси Кот-д'Івуара спільно з ЮНІСЕФ продовжують працювати, щоб вирішити проблему тих, кого в Африці називають «діти-примари». За два роки нотаріусам в нашій країні вдалося забезпечити десять відсотків свідоцтвами про народження або посвідченням особи».

Представник Національної асоціації нотаріусів Китаю **Ци Сянчунь** розповів про впровадження нотаріальної системи превентивної правової визначеності для доступу до власності. Китайський нотаріат, як й інші країни колишнього комуністичного блоку, що

стали на рейки вільної ринкової економіки, приєднався до цієї моделі у 2003 році, і з тих пір він є повноправним членом МСЛН. На сьогоднішній день більше 10 000 нотаріусів здійснюють свою практику в «азіатському гіганті». В Китаї нотаріальна система відіграє дуже важливу роль у процесі придбання і захисту приватної власності. Нотаріальне втручання як універсальна превентивна правова система виконує важливу функцію уникнення суперечок і зменшення кількості судових процесів. У Китаї нотаріуси розглядаються як основні захисники приватних прав, перш за все в питаннях купівлі-продажу нерухомості, спадщини і шлюбних угод.

«Громадська довіра до нотаріуса — це шлях до справедливості, свободи договору, здійснення прав і виконання обов'язків. Це суспільне благо», — резюмував Хосе Анхель Мартінес Санчіс.

Поїздка делегації Нотаріальної палати України до Мадриду дозволила наглядно ознайомитися з передовим досвідом іспанського нотаріату в сфері боротьби з економічними злочинами, дізнатися про різноманітний професійний досвід колег з інших країн, а також сприяла зміцненню контактів з нотаріатами-членами МСЛН.

«Український нотаріат існує для захисту прав та інтересів громадян», — перший віце-президент НПУ Ольга Оніщук

«Законопроект № 8121 — захист від аграрного рейдерства» — такій темі була присвячена прес-конференція, що відбулася 6 лютого в Прес-центрі УНІАН. Законопроект № 8121 має на меті унеможливити захоплення майна сільгоспдприємств, запобігти протиправному їх поглинанню чи зупиненню діяльності тощо. Напередодні Комітет ВР з питань аграрної політики та земельних відносин прийняв рішення рекомендувати Верховній Раді прийняти законопроект № 8121 у повторному другому читанні та в цілому.

Перший віце-президент Нотаріальної палати України Ольга Оніщук зазначила, що законопроект розроблявся ретельно, прозоро, демократично, і у його допрацюванні до другого читання брала активну участь НПУ.

Також спікерами виступили народні депутати Олександр Бакуменко, Олег Кулініч, Руслан Сидорович, які висловили вдячність Нотаріальній палаті України за співпрацю.

«Активно працюючи над антирейдерськими кроками, ми, перш за все, вивчаємо причини рейдерства, — розповіла перший віце-президент НПУ. — І основною причи-

ною рейдерства є те, що держава в жодний спосіб не захищає документи, на підставі яких виникають та змінюються права на нерухомість і бізнес». Законопроектом № 8121 запропонована модель, яка вирішить цю проблему. «Український нотаріат існує не для нотаріусів. Український нотаріат існує для захисту прав та інтересів громадян», — акцентувала Ольга Оніщук.

Президент НПУ Володимир Марченко взяв участь у засіданні Донбаської регіональної ради реформування правосуддя

На запрошення Проекту ЄС «Право-Justice» президент Нотаріальної палати України Володимир Марченко взяв участь першому засіданні Донбаської регіональної ради реформування правосуддя, що відбулося 8 лютого у м. Харків, в приміщенні Господарського суду Луганської області. Також в заході взяли участь представники сектору правосуддя Луганської та Донецької областей, провідні науковці, експерти. На засіданні обговорювалась проблематика захисту майнових прав та рейдерства, особливості функціонування нотаріату.

Даний захід ознаменував початок системної роботи Проекту ЄС «Право-Justice» в регіонах задля підтримки реалізації реформ у сфері правосуддя на місцях. Донбас є одним із шести регіонів, де діятиме Регіональна рада реформ правосуддя для втілення реформи «знизу вгору». Завданням зазначених Регіональних рад буде визначення проблемних питань, що виникають в процесі проведення судової реформи, та підготовка узагальнених пропозицій щодо їх вирішення; налагодження постійного фахового діалогу між регіонами і центром.

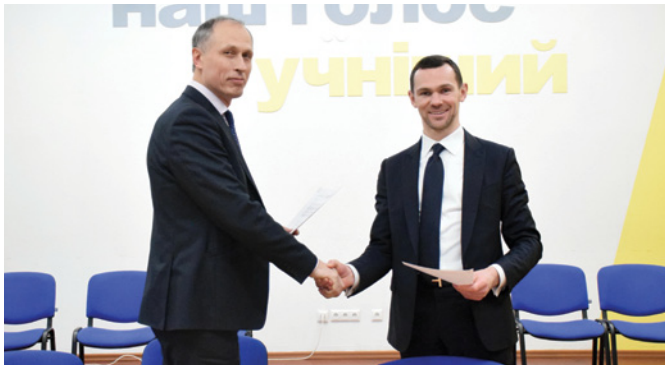
«Адвокат в нотаріальному процесі»: Олена та Дмитро Кирилюки прочитали лекцію студентам

Віце-президент НПУ Олена Кирилюк та член Ради НПУ Дмитро Кирилюк 14 лютого провели завершальну лекцію зі спецкурсу «Адвокат в нотаріальному процесі» для студентів спеціалізації «Адвокатура» та викладачів юридичного факультету Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка.

Нотаріуси проаналізували правову природу адвокатського запиту, детально дослідили, яка інформація відноситься до нотаріальної таємниці, висвітлили окремі питання участі адвоката в процесі спадкування, деякі аспекти визнання недійсними договорів тощо. Лекція викликала величезну кількість питань та жваву дискусію.

Нотаріальна палата України та Асоціація правників України підписали Меморандум про співробітництво

Нотаріальна палата України та Асоціація правників України 26 лютого 2019 року підписали Меморандум про співробітництво.

Мета Меморандуму — розвиток двостороннього співробітництва НПУ та АПУ в межах відповідних функцій та повноважень, здійснення культурної, освітньої та наукової діяльності в сфері права, розвитку громадянського суспільства, захисту прав та законних інтересів людини.

Документ підписали президент НПУ Володимир Марченко та президент АПУ Андрій Стельмашук.

Форум «Захист персональних даних у сфері цифрової економіки»: Наталія Козаєва розповіла про особливості користування реєстрами

Член Ради Нотаріальної палати України, голова комісії НПУ з питань протидії кіберзлочинності Наталія Козаєва взяла участь в міжнародному форумі «Захист персональних даних у сфері цифрової економіки», який відбувся 28 січня з нагоди Міжнародного дня захисту персональних даних.

Під час свого виступу Наталія Козаєва розповіла про особливості користування Єдиними та Державними реєстрами, зокрема в контексті впровадження GDPR, та враховуючи нюанси нотаріальної діяльності.

Задля узгодження положень GDPR та Закону України «Про захист персональних даних» необхідно зробити певні кроки у нашому законодавчому полі, зазначила спікер, та звернула увагу на чинний Порядок надання інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно (постанова Кабінету Міністрів України від 25.12.2015 № 1127), який зараз надає можливість практично будь-кому дуже легко отримати інформацію, що містить персональні дані. Потребує вирішення також питання відповідальності реєстраторів щодо розповсюдження інформації, яка містить персональні дані.

Віце-президент НПУ Олена Кирилюк розповіла студентам про нотаріат

Віце-президент Нотаріальної палати України Олена Кирилюк 11 лютого в рамках проекту «Нотаріат обличчям до людей» провела лекцію з основ нотаріату для студентів-правників юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Лекція Олени Кирилюк, організована на запрошення д.ю.н., доц. Юлії Краснової, викликала значний інтерес серед студентів та викладачів. НПУ висловлює надію на подальшу плідну співпрацю з науковцями юридичного факультету в сфері удосконалення земельного, природоохоронного законодавства, пов'язаного з нотаріатом.

Першого президента Української нотаріальної палати Володимира Черниша нагороджено відзнаками НПУ з нагоди 70-річного ювілею

Перший президент Української нотаріальної палати, Заслужений юрист України, президент ВГО «Академія нотаріату України», професор, кандидат юридичних наук, видатний громадський та науковий діяч Володимир Миколайович Черниш 17 березня 2019 року відзначив свій 70-річний ювілей.

З цієї нагоди, за вагомий особистий внесок у створення і становлення нотаріату України, активний розвиток професійного самоврядування нотаріусів, визначну громадську діяльність, Володимира Черниша нагороджено Почесною грамотою президента Нотаріальної палати України, а також вручено відзнаку НПУ.

Окрім того, президент Нотаріальної палати України Володимир Марченко привітав Володимира Черниша із 10-річним ювілеєм з дня створення Академії нотаріату України.

Відділення НПУ в м. Києві очолила Наталія Козаєва

20 березня відбулися загальні звітно-виборчі збори нотаріусів міста Києва — найчисленнішого відділення Нотаріальної палати України. Нотаріуси задовільно оцінили роботу відділення в 2018 році, схваливши відповідний звіт правління.

У зв'язку із завершенням каденції Андрія Сидоренка відбулися вибори нового голови відділення. В результаті таємного голосування головою відділення НПУ в м. Києві обрано приватного нотаріуса Київського міського нотаріального округу Наталію Козаєву.

Учасники зборів подякували Андрію Сидоренку за якісну саомовіддану роботу та побажали новій команді на чолі з Наталією Козаєвою успішно розвивати професійне самоврядування.

Нотаріуси Харківщини одногосно підтримали Резолюцію мирної акції протесту

1 березня 2019 року відбулися загальні збори відділення Нотаріальної палати України у Харківській області. Учасники зборів на «відмінно» схвалили Звіт відділення НПУ про роботу в 2018 році. Голова відділення НПУ Олена Самоценко подякувала колегам

за таку високу оцінку роботи відділення.

Також голова відділення зачитала та поставила на голосування питання щодо підтримки Резолюції мирної акції протесту від 25 лютого 2019 року. Нотаріуси одногосно підтримали Резолюцію й відповідну позицію НПУ.

Після зборів нотаріуси мали змогу підвищити професійний рівень під час безкоштовного семінару-практикуму НПУ, присвяченого темам нотаріального діловодства та новелам технічної інвентаризації.

Голова відділення НПУ в Львівській області взяв участь у професійних заходах

Голова відділення Нотаріальної палати України у Львівській області Юрій Пилипенко виступив спікером у панельній дискусії «Іпотечні правовідносини. Практика застосування»,

що відбулась 27 лютого 2019 року в правовому клубі PRAVOKATOR. Доповідь Юрія Пилипенка стосувалась державної реєстрації виникнення та припинення права за договором іпотеки, реєстрації обтяження.

20 березня Юрій Пилипенко виступив на семінарі стосовно обговорення актуальних питань, які виникають у зв'язку із новою редакцією Інструкції про порядок проведення технічної інвентаризації об'єктів нерухомого майна. У заході взяли участь державні реєстратори, технічні інвентаризатори та нотаріальна спільнота Львівщини.

Також Юрій Пилипенко взяв участь у круглому столі на тему «Земля — основне національне багатство. Право власності на землю гарантується», організованому 25 березня у ЛНУ ім. І.Франка. Голова відділення виступив на тему державної реєстрації права власності на землю та інших речових прав.

Нотаріуси підвищили професійний рівень на семінарі-практикумі в м. Дніпро

В м. Дніпро 25 лютого відбувся безкоштовний семінар-практикум для нотаріусів, організований Нотаріальною палатою України. Під час заходу розглянули актуальні питання — проблематику державної реєстрації юридичних осіб та ФОП, а також особливості договірної права в контексті нотаріального процесу.

Своїм досвідом з нотаріусами ділилися Олена Чуєва, приватний нотаріус Харківського міського нотаріального округу, та Віталій Желінський, державний реєстратор, начальник відділу з питань державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців Шевченківської районної в м. Києві державної адміністрації. Нотаріуси-учасники семінару отримали сертифікат про підвищення професійного рівня.

Нотаріуси Львівщини під час круглого столу обговорили актуальні питання держреєстрації нерухомості

«Обговорення проблемних питань, що виникають у сфері державної реєстрації нерухомості» — такою була тема круглого столу, організованого 13 лютого відділенням Нотаріальної палати України у Львівській області, Управлінням державної реєстрації, відділом з питань нотаріату ГТЮЮ. В обговоренні взяв участь голова відділення НПУ Юрій Пилипенко, нотаріуси та державні реєстратори Львівщини. Професійна дискусія стосувалась актуальних питань, які виникають в процесі проведення державної реєстрації речових прав на нерухоме майно.

Новації технічної інвентаризації – на порядку денному

Положення нової редакції Інструкції про порядок проведення технічної інвентаризації об'єктів нерухомого майна та інші актуальні зміни законодавства обговорювалися під час семінару 5 лютого у Харкові. Серед доповідачів на семінарі була Олена Самощенко, голова відділення НПУ в Харківській області. Присутнім повідомили, що восени планується внести зміни до Інструкції з метою усунення прогалин, що будуть виявлені за перші місяці роботи.

Голова відділення НПУ в Рівненській області Інна Бернацька та голова відділення НПУ в Львівській області Юрій Пилипенко 7 лютого також взяли участь у семінарі з питань технічної інвентаризації нерухомого майна. У нотаріусів, інвентаризаторів, архітекторів та реєстраторів виникає низка питань, в тому числі у зв'язку із наближенням запровадження Державного електронного реєстру інвентаризаційних справ, Державного реєстру об'єктів нерухомого майна. «Необхідно об'єднувати зусилля у даному напрямку, оскільки ми всі орієтуємось на високу якість роботи та попередження порушення майнових наших громадян», — зазначила Інна Бернацька.

Відбулися загальні збори нотаріусів Івано-Франківщини

Загальні звітно-виборчі збори відділення Нотаріальної палати України в Івано-Франківській області відбулися 7 лютого. Учасники зборів заслухали та затвердили звіт голови відділення НПУ

в Івано-Франківській області Оксани Кіцули, яка доповіла про роботу Правління за звітний період, розповіла про події, які відбулися в житті нотаріальної спільноти Івано-Франківщини, — семінари по підвищенню кваліфікації нотаріусів, регіональні семінари-практикуми, а також участь нотаріусів у різного роду заходах, які проводилися НПУ.

Таємним голосуванням одноголосно головою відділення НПУ в Івано-Франківській області було обрано Оксану Кіцулу. Окрім цього, членом комісії НПУ з питань професійної етики нотаріусів одноголосно обрано Наталію Кузнецову, приватного нотаріуса Надвірнянського районного нотаріального округу.

Переобрано голову та оновлено склад правління відділення НПУ в Херсонській області

Нотаріуси Херсонщини 14 березня провели загальні звітно-виборчі збори. Головою відділення Нотаріальної палати України в Херсонській області переобраний Олег Негра, завідувач Голопристанської державної нотаріальної контори, а його заступником обраний Олексій Годованний, приватний нотаріус Херсонського міського нотаріального округу. Окрім того, членами правління відділення стали приватні нотаріуси Херсонського міського нотаріального округу Олександр Сперчун та Володимир Левчук.

Нотаріуси Київщини провели загальні збори та підвищили професійний рівень на семінарі

Чергові загально-звітні збори відділення Нотаріальної палати України в Київській області відбулися 31 січня. З вітальним словом до нотаріусів звернувся президент НПУ Володимир Марченко, який розповів про основні результати роботи Нотаріальної па-

НОТАРІАТ ОБЛИЧЧЯМ ДО СЕЛА

лати України та окреслив перспективи розвитку професії нотаріуса. Під час зборів розглянуто та схвалено звіт про роботу відділення у 2018 році.

Після зборів нотаріуси Київщини мали змогу підвищити професійний рівень на безкоштовному семінарі-практикумі НПУ. Про особливості видачі свідоцтв про придбання нерухомого майна з прилюдних торгів розповіла Світлана Єлістратова, приватний нотаріус Броварського районного нотаріального округу. Приємним сюрпризом для учасників семінару стали брошури з корисними підказками по даній темі. Порядок оформлення спадщини висвітлила Валентина Шепітко, приватний нотаріус Миронівського районного нотаріального округу.

На семінарі в Кропивницькому розглянули особливості фінмоніторингу та договірних права

У м. Кропивницький 22 березня відбувся безкоштовний семінар-практикум, організований Нотаріальною палатою України.

З вітальним словом до нотаріусів звернувся президент НПУ Володимир Марченко, спікерами виступили Олег Онуфрієв, головний спеціаліст відділу з питань нотаріату Головного територіального управління юстиції в Кіровоградській області, та Олена Чуєва, приватний нотаріус Харківського міського нотаріального округу.

На семінарі розглянули питання здійснення нотаріусами фінансового моніторингу та особливості договірних права. Учасники семінару отримали сертифікати про підвищення професійного рівня.

Нотаріуси підвищили кваліфікацію на семінарі НПУ в Запоріжжі

У м. Запоріжжі 22 березня нотаріуси мали змогу підвищити професійну кваліфікацію на безкоштовному семінарі-практикумі, організованому Нотаріальною палатою України.

Про особливості захисту нотаріусів під час проведення виїмки документів та обшуків розповіли адвокати Дмитро Гладкий, Володимир Желтобрюхов та Антоніна Шостак.

В свою чергу, приватний нотаріус Харківського міського нотаріального округу Наталія Саутенко висвітлила актуальні питання участі нотаріуса у процедурі поділу, виділу та об'єднання об'єктів нерухомого майна з урахуванням положень нової Інструкції про порядок проведення технічної інвентаризації, а також застосування положень Закону «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» в нотаріальному процесі.

«Нотаріат обличчям до села»: Львівщина

Нотаріуси Львівщини 31 січня взяли участь у роботі виїзної громадської приймальні в приміщенні Глинянської міської ради Золочівського району. Поспілкуватися з селянами, зокрема, приїхали голова відділення НПУ в Львівській області Юрій Пилипенко, представники відділу з питань нотаріату ГТУЮ. Громадяни отримали консультації з питань оформлення спадщини, оренди земельних ділянок тощо.

А у м. Золочів відбулася зустріч із приватними нотаріусами району. Обговорювалися актуальні зміни щодо вчинення нотаріальних дій, проведення державної реєстрації прав та інші організаційні питання. Юрій Пилипенко вручив подяку Наталії Куліцькій, приватному нотаріусу Золочівського районного нотаріального округу.

1 березня у приміщенні Радехівської міської ради відбулася зустріч нотаріусів району та старост — посадових осіб органу місцевого самоврядування, на яких покладено обов'язки вчинення нотаріальних дій на території Радехівської міської об'єднаної територіальної громади. Під час робочої зустрічі були обговорені проблеми, які виникають у процесі вчинення нотаріальних дій. Приватні нотаріуси Наталія Комарницька та Олена Юрченко поділилися досвідом та розповіли про особливості вчинення нотаріальних дій.

У Верхньосиньовидненській селищній раді Сколівського району 14 березня працювала виїзна громадська приймальня — селяни консультували член правління відділення НПУ Віктор Батлюк спільно з начальником відділу з питань нотаріату ГТУЮ Андрієм Крохмальним. Особливу увагу

приділено спадщині, укладенню договорів дарування нерухомого майна та реєстрації права оренди земель сільськогосподарського призначення. Також було проведено роз'яснювальну роботу із секретарем селищної ради щодо посвідчення ним заповітів.

«Нотаріат обличчям до села»: Харківщина

Представники відділення НПУ в Харківській області провели виїзні консультації для посадових осіб органів місцевого самоврядування щодо особливостей вчинення нотаріальних дій.

В приміщенні Великобурлуцької районної державної адміністрації 7 лютого зустріч провели голова відділення Олена Самощенко, приватні нотаріуси м. Харкова Олена Чуєва, Наталія Саутенко, Віра Лантьєва, Катерина Белінська, державний нотаріус м. Харкова Андрій Стрельников, завідувач Великобурлуцької державної нотаріальної контори Наталя Марченко. Представники органів місцевого самоврядування ставили багато питань, що турбують сільське населення, зокрема, щодо процедури оформлення спадщини, оформлення довіреностей, складання заповітів.

26 березня аналогічна зустріч відбулася у приміщенні Шевченківської РДА. Про особливості вчинення нотаріальних дій розповіли Олена Самощенко, Олена Чуєва та Наталія Саутенко, приватний нотаріус Шевченківського районного нотаріального округу Сергій Томчук. До заходу приєдналась начальник управління соцзахисту населення Шевченківської РДА Тетяна Григоренко, а також керівники фермерських господарств. Учасники зустрічі отримали відповіді на актуальні питання щодо вчинення правочинів.

«Нотаріат обличчям до села»: Черкащина

В рамках реалізації проекту «Нотаріат обличчям до села» продовжують працювати нотаріуси Черкащини. 31 січня завідувач Смілянської державної нотаріальної контори Олександра Зайцева взяла участь у роботі виїзної громадської приймальні ГТЮЮ в Черкаській області та консультувала жителів сіл, що відносяться до Костянтинівської сільської ради Смілянського району. Селян цікавила інформація щодо питань оформлення спадщини, купівлі-продажу, дарування тощо.

«Нотаріат обличчям до села»: Чернігівщина

В Іванівській сільській раді Чернігівського району 8 лютого інформаційно-роз'яснювальну роботу серед населення провели голова відділення Нотаріальної палати України в Чернігівській області, приватний нотаріус Чернігівського міського нотаріального округу Володимир Коваленко, та приватний нотаріус Чернігівського міського нотаріального округу Андрій Баглай.

«Нотаріат обличчям до села»: Київщина

В приміщенні сільської ради села Нові Петрівці Вишгородського району відбувся виїзний прийом приватних нотаріусів Вишгородського районного нотаріального округу Світлани Бандури та Ольги Левчук.

У жителів села була можливість отримати відповіді на хвилюючі їх питання. Нотаріуси детально розглянули кожную ситуацію та надали фахові безкоштовні консультації.

А на території Лісниківської сільської ради селян безкоштовно консультувала Тетяна Марчук, приватний нотаріус Києво-Святошинського районного нотаріального округу. Найпопулярнішими були питання оформлення спадкових прав, реєстрації речових прав на нерухомість та землю.

Приватний нотаріус Броварського міського нотаріального округу Таміла Строкач здійснила прийом громадян у Плосківській сільській раді Броварського району. Жителі села отримали корисні консультації та відповіді на актуальні питання щодо вчинення правочинів.

НПУ розробила зміни щодо диференціації критеріїв для застосування санкцій за порушення в сферах держреєстрації

На засіданні Ради Нотаріальної палати України 28 березня 2019 року були прийняті рішення, спрямовані на виконання Резолюції акції мирного протесту нотаріусів.

Зокрема, затверджено проект змін до постанови КМУ від 21 грудня 2016 року № 990 «Про затвердження Порядку здійснення контролю у сфері державної реєстрації». Проектом передбачено запровадження конкретних критеріїв (диференціації критеріїв) для застосування відповідальності (санкції) за порушення в сферах державної реєстрації та розмежування виду відповідальності в залежності від відповідного виду порушення, допущеного державним реєстратором.

З метою уникнення технічних порушень адміністратор реєстрів повинен розробити і впровадити чіткий алгоритм дій державного реєстратора при здійсненні реєстраційних дій, який би запобігав можливості для завершення реєстраційної дії з порушеннями алгоритму.

Підписано Меморандум про співпрацю з ГО «Бізнес-Варта»

Нотаріальна палата України та Громадська організація «Бізнес-Варта» 2 квітня 2019 року підписали Меморандум про співпрацю, з метою консолідації зусиль для боротьби з корупцією та рейдерством, забезпечення участі нотаріальної спільноти у процесі прийняття рішень з питань реформування нотаріату та у сферах державної реєстрації.

«Ми об'єднуємо зусилля задля боротьби з корупцією та рейдерством! Підписання цього Меморандуму поліпшить можливості участі нотаріальної спільноти у процесі реформування нотаріату та державної реєстрації. Успіх завжди пов'язаний з конкретними діями, і я сподіваюся, що наша дієва співпраця, яка віднині ще й документально закріплена, буде успішною!» – зазначив президент НПУ Володимир Марченко.

Посадові оклади державних нотаріусів необхідно підвищити

На виконання Резолюції акції мирного протесту нотаріусів Нотаріальна палата України звернулася до Міністерства юстиції України з проханням ініціювати перед урядом питання щодо підвищення посадових окладів державних нотаріусів у наступному розмірі:

- державний нотаріус – 3 розміри мінімальної заробітної плати;
- заступник завідувача ДНК, державного нотаріального архіву – 3,2 розмірів мінімальної заробітної плати;
- завідувач ДНК, державного нотаріального архіву – 3,5 розмірів мінімальної заробітної плати.

На сьогодні місячний посадовий оклад державного нотаріуса складає 3 тис 200 грн, а завідувача ДНК 4 тис грн. Станом на 1 січня 2019 року в ДНК та в державних нотаріальних архівах вакантними є 302 посади державних нотаріусів.

«Однією з важливих передумов для подолання кадрового дефіциту в ДНК є збільшення розміру посадових окладів державних нотаріусів, адже це створить додаткові мотиваційні умови для роботи як для осіб, які вже мають свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю, так і для осіб, які тільки планують скласти кваліфікаційний іспит. Вирішення кадрового питання в ДНК буде сприяти доступності нотаріальних дій для населення, особливо для сільського, а також знизить соціальну напругу», — зазначає президент НПУ Володимир Марченко.

НПУ готова брати участь у розробці відповідних змін до нормативно-правових актів та аргументувати перед урядом необхідність підвищення посадових окладів державних нотаріусів.

В Адміністрації Президента відреагували на звернення НПУ

Нотаріальна палата України отримала відповідь Адміністрації Президента України з приводу звернень НПУ щодо урядової постанови від 24.10.2018 № 860 «Про реалізацію експериментального проекту у сферах державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень і державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» та запобігання створення в Україні «російської моделі» нотаріату. Адміністрація Президента повідомляє, що відповідні звернення надіслано до Кабінету Міністрів України з проханням розглянути пропозиції Нотаріальної палати України, напрацювати узгоджений підхід до врегулювання порушеної проблематики та інформувати про результати.

КНИЖКОВА ПОЛИЦЯ НОТАРІУСА

Читач: **Микола Біллер, приватний нотаріус Кам'янець-Подільського міського нотаріального округу**

Книга: **«Мистецтво війни», Сунь-Дзи**

Трактат великого китайського генерала, написаний ще у 960 році н.е., актуальний у всі часи, і не лише в умовах війни. Тези Сунь-Дзи допомагають перемагати і в цивільному житті, на побутовому рівні, щодня досягати переваги у різних ситуаціях. Нам не треба вигадувати Америку, все вже написано і проаналізовано до нас, багато тисяч років тому. Це книга справді практичних порад, перечитувати її можна безліч разів. Філософські принципи великого мислителя легко застосувати і в житті, і в роботі, особливо якщо навколо створюється вороже середовище.

«Той, хто знає ворога і знає себе, ніколи не програє війни. Той хто не знає ворога, але знає себе, інколи виграє, а інколи програє. Той, хто не знає ні себе, ні ворога, — програє без сумніву»

«Успішна армія вступає в бій тільки після того, як забезпечить собі умови для тріумфу»

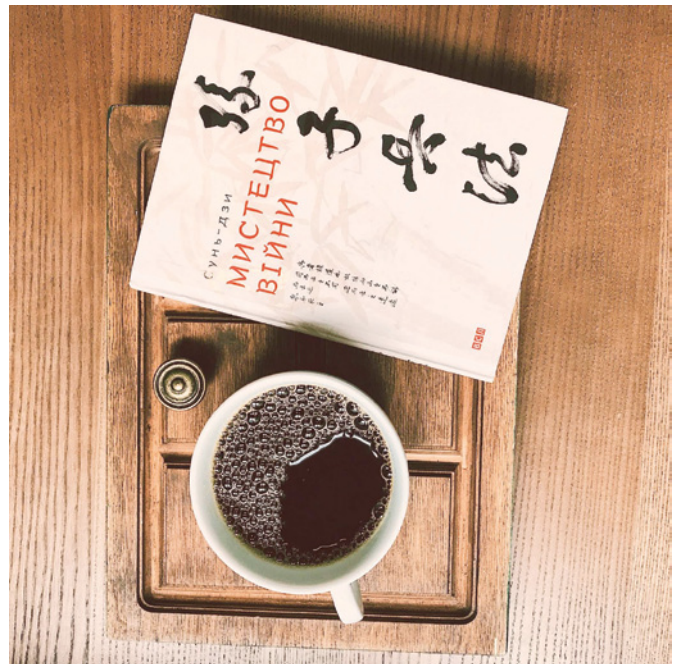
«Хаосу протиставляй лад. На заваді неспокою й галасу виставляй спокій. Це — шлях керувати психологією людей»

«Є дороги, якими не треба пересуватись, є ворожі армії, на які не треба нападати, є міста, що їх не варто брати, є місця, за які не слід змагатися, є накази, яких не належить виконувати»

«Бачиш переваги — рухайся, не бачиш — зупинися. Гнів може перетворитися на щастя, лютість — на радість, але спустошеній країні годі відновитися, і мертвих не повернеш до життя. Отже, мудрий імператор обережний у справах війни, а здібний генерал обережний у битві. Це шлях безпеки країни та збереження війська»

Для багатьох крупних підприємців та бізнесменів на Сході та в Європі «Мистецтво війни» — настільна книга. У Голівуді до неї теж ставляться з особливим інтересом. До прикладу, в фільмі «Уолл-стріт» 1987 року головний герой стрічки Гордон Гекко (Майкл Дуглас) цитує Сунь-Дзи: «Кожна битва виграна ще до того, як вона розпочалася». Принципи цього трактату зараз успішно використовують у своїх власних стратегіях такі успішні і відомі бізнес імперії як Apple, Toyota, LEXUS та інші.

Які висновки потрібно зробити з цього? Вправний командир, менеджер, лідер в своїй галузі просто зобов'язаний перемогти, він має повністю створити свої правила гри та контролю над ситуацією. Це ціл-

ком можливо транслювати на сучасні стратегії бізнесу, життєвих ситуацій з клієнтами, а саме — встановлення власних стандартів та правил поведінки.

Принципи концентрації та зосередженості важливі і під час війни, і під час мирного життя. «Кидай своїх воїнів у небезпечну місцевість — і вони виживуть. Розмісти їх у місцевості смерті — і вони житимуть. Скеруй підлеглих у небезпеку — і вони обернуть можливу поразку на реальну перемогу». Тобто, мета будь якого виживання визначається надзусиллями усіх, єдиною стратегією, коли кожен з команди задля досягнення спільної мети має напружитись, а іноді і перенапружитись.

«Мистецтво використовувати силу війська наступне: не сподіватися, що ворог не прийде, а покладатися на власну готовність, чекаючи щомиті на зустріч з ним. Не треба сподіватися, що на вас не нападуть, — належить зробити себе непереможним». Актуальні думки і для нашого часу. Як тут не згадати вислів часів Римської імперії: хочеш миру — готуйся до війни.

Сподіваюсь, мій суб'єктивний огляд Сунь-Дзи та його вічного твору викличе бажання у колеґ-нотаріусів хоча б раз перечитати цю книгу, адже сила та єдність нам зараз потрібна, як ніколи.

Прочитали цікаву художню книгу? Надсилайте свої відгуки на адресу press@npu.org.ua

ПИТАННЯ

Яким чином має визначатись частка померлої особи в праві спільної сумісної власності на майно для подальшого оформлення спадкоємцями спадкових прав?

ВІДПОВІДЬ

Відповідно до статті 368 Цивільного кодексу України спільна власність двох або більше осіб без визначення часток кожного з них у праві власності є спільною сумісною власністю. Згідно з частиною 2 статті 369 ЦКУ розпорядження майном, що є у спільній сумісній власності, здійснюється за згодою всіх співвласників.

Відповідно до підпункту 4.14 пункту 4 глави 10 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України при видачі свідоцтва про право на спадщину нотаріус обов'язково перевіряє склад спадкового майна, на яке видається свідоцтво про право на спадщину. На підтвердження цих обставин від спадкоємців витребовуються документи, які підтверджують вказані факти.

Судова практика, викладена у постанові Пленуму ВССУ «Про судову практику в справах про захист права власності та інших речових прав» №5 від 07 лютого 2014 року (пункт 17), свідчить: розглядаючи позови, пов'язані з правом спільної власності, суди повинні виходити з того, що спільною сумісною власністю, зокрема, є квартира (будинок), житлові приміщення у гуртожитках, передані при приватизації з державного житлового фонду за письмовою згодою всіх повнолітніх членів сім'ї, які постійно в них мешкають, у їх спільну сумісну власність (стаття 8 Закону України від 19 червня 1992 року №2482-ХІІ «Про приватизацію державного житлового фонду»).

Згідно з пунктом 3.4 листа ВССУ «Про судову практику розгляду цивільних справ про спадкування» від 16.05.2013 № 24-753/0/4-13, у разі відмови нотаріуса видати свідоцтво про право на спадщину спадкоємці учасника спільної сумісної власності мають право звернутися з позовом про визначення частки майна, належної померлому на праві спільної сумісної власності.

При цьому звертаємо увагу, що визначення частки спадкодавця в спільному майні за заявою інших учасників спільної сумісної власності (окрім подружжя) законодавством не передбачено.

Як вбачається з описаної ситуації, спадкодавцем за життя не укладався договір про визначення часток у спільній сумісній власності. Укладення договору про поділ майна, що є у спільній сумісній власності, з визначенням часток кожному співвласнику є неможливим, оскільки один із співвласників помер. Таким чином, питання визначення належної спадкодавцю частки у спільній сумісній власності на приватизоване майно має вирішуватись у судовому порядку.

ПИТАННЯ

Цікавить практика застосування ч. 8 ст. 8 Закону України «Про нотаріат» щодо надання довідки про вчинені нотаріальні дії та інші документи на обґрунтований вимогу органу досудового розслідування у зв'язку з кримінальним провадженням (зазначено номер справи та гербова печатка). НАБУ просить крім довідки надати копії документів зі справи по правочину. Зважаючи на трактування поняття «інші документи», чи має нотаріус право надсилати копії документів?

ВІДПОВІДЬ

Відповідно до частини 1 статті 1 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» НАБУ є державним правоохоронним органом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових. Порядок кримінального провадження на території України визначається кримінальним процесуальним законодавством України.

Враховуючи те, що відомості та документи витребовуються у нотаріуса як у спеціального суб'єкта правовідносин, то регулювання даного питання здійснюється у порядку, встановленому Кримінальним процесуальним кодексом України з урахуванням вимог закону, який встановлює порядок правового регулювання діяльності нотаріату в Україні, а саме — Закону України «Про нотаріат».

Згідно із пунктом 3 частини 1 статті 162 КПК України, до охоронюваної законом таємниці, що міститься в речах і документах, належать відомості, які можуть становити таємницю вчинення нотаріальних дій.

Частиною 8 статті 8 Закону України «Про нотаріат» передбачено, що довідки про вчинені нотаріальні дії та інші документи надаються нотаріусом протягом 10 робочих днів на обґрунтований письмовий вимогу суду, прокуратури, органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування у зв'язку з кримінальним провадженням, цивільними, господарськими, адміністративними справами, справами про адміністративні правопорушення, які знаходяться в провадженні цих органів, з обов'язковим зазначенням номера справи та прикладенням гербової печатки відповідного органу.

Також частина 1 статті 159 «Загальні положення тимчасового доступу до речей і документів» КПК України встановлює, що тимчасовий доступ до речей і документів полягає у наданні стороні кримінального провадження особою, у володінні якої знаходяться такі речі і документи, можливості ознайомитися з ними, зробити їх копії та вилучити їх (здійснити виїмку).

Відповідно до частини 2 цієї ж статті КПК України, тимчасовий доступ до речей і документів здійснюється на підставі ухвали слідчого судді, суду.

ПИТАННЯ

Для посвідчення договору купівлі-продажу житлового будинку і земельної ділянки звернулися фізичні особи (продавець і покупець). Для підтвердження права власності на житловий будинок продавець надав договір купівлі-продажу, оформлений 29 червня 2000 року Українською універсальною біржею між покупцем і продавцем (фізичними особами). Цей договір 07 липня 2000 року зареєстрований в Бюро технічної інвентаризації (БТІ). Також у грудні 2018 року власник житлового будинку і земельної ділянки зареєстрував право власності на зазначений житловий будинок і земельну ділянку в ДРП у державного реєстратора миськвиконкому. Таким чином, нотаріальне посвідчення купівлі-продажу житлового будинку не відбувалося і примусовий продаж відповідно до вимог Закону України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» також не здійснювався. Згідно Цивільного кодексу України, що діяв на той час, та листа Міністерства юстиції України від 11 грудня 2002 року №14-7/1390, цей договір купівлі-продажу житлового будинку вважається недійсним. Але чи відмовляти нотаріусу у вчиненні нотаріальної дії, якщо право власності зареєстроване в ДРП?

ВІДПОВІДЬ

Правочини щодо відчуження майна, право власності на яке підлягає реєстрації, згідно з підпунктом 1.1 пункту 1 глави 2 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України посвідчуються за умови подання документів, що посвідчують право власності (довірчої власності) на майно, що відчужується, крім випадків, передбачених пунктом 3 глави 7 розділу I цього Порядку, та у передбачених законодавством випадках, документів, що підтверджують державну реєстрацію прав на це майно в осіб, які його відчужують.

Згідно з редакцією статті 227 Цивільного кодексу УРСР, яка діяла на момент вказаних відносин, договір купівлі-продажу жилого будинку повинен був бути нотаріально посвідчений, якщо хоча б однією з сторін є громадянин. Недодержання цієї вимоги тягне недійсність договору (стаття 47 цього Кодексу). Тобто, правостановлюючий документ, а саме договір купівлі-продажу, мав бути нотаріально посвідчений.

Нотаріус відповідно до пунктів 1 та 2 глави 13 розділу I Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України відмовляє у вчиненні нотаріальної дії у випадках, передбачених Законом. Згідно з частиною 2 статті 49 Закону України «Про нотаріат» нотаріус або посадова особа, яка вчиняє нотаріальні дії, не приймає для вчинення нотаріальних дій документи, якщо вони не відповідають вимогам, встановленим у статті 47 цього Закону.

Також необхідно звернути увагу на те, що, з 01 січня 2004 року нотаріальному посвідченню підлягають не лише договори купівлі-продажу, міни, дарування жилого будинку, як було передбачено статтями 227, 242, 244 Цивільного кодексу УРСР, у разі, якщо хоча б однією з сторін є громадянин, а усі договори купівлі-продажу нерухомого майна незалежно від того, хто є стороною такого договору.

ПИТАННЯ

Які пільги можуть надаватися нотаріусу — інваліду 2-ї групи загального захворювання щодо сплати податків та обов'язкових платежів, зокрема ЄСВ, військового збору? Також враховуючи те, що з 2009 року у приватного нотаріуса працює помічник — інвалід 2-ї групи загального захворювання.

ВІДПОВІДЬ

Вказані питання врегульовані Податковим кодексом України та Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування». Пільги стосовно звільнення від сплати за себе ЄСВ відповідно до положень Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» надаються фізособам-підприємцям, в тому числі і тим, які обрали спрощену систему оподаткування, а також членам фермерського господарства, якщо вони не належать до осіб, які підлягають страхуванню на інших підставах, у разі якщо такі особи є особами з інвалідністю та отримують відповідно до закону соціальну допомогу.

До вказаного кола осіб нотаріуси не входять.

Зазначаємо, що при внесенні змін до зазначеного Закону пропозиції щодо включення нотаріусів до вказаного переліку осіб не були враховані.

Також відповідно до положень Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» пільги щодо зменшення сплати суми ЄСВ надаються тільки підприємствам, установам та організаціям, в яких працюють особи з інвалідністю. Нотаріуси до зазначеного переліку осіб також не входять.

ПИТАННЯ

12 липня 2013 року заведена спадкова справа на підставі заяви дочки, після смерті 05 березня 2013 року її батька. Свідоцтво про смерть видано відділом ДРАЦС на підставі рішення миськрайонного суду про оголошення фізичної особи померлою, яке вступило в законну силу 05 березня 2013 року. Згідно зі статтею 47 Цивільного кодексу України спадкоємці фізичної особи, яка оголошена померлою, не мають права відчужувати протягом 5 років нерухоме майно, що перейшло до них у зв'язку з відкриттям спадщини. Нотаріус, який видав спадкоємцеві свідоцтво про право на спадщину на нерухоме майно, накладає на нього заборону відчуження. Таким чином, у 2019 році вже пройшло 5 років, відколи фізична особа була оголошена померлою. Постає питання, коли при видачі свідоцтва про право на спадщину на нерухоме майно нотаріусу необхідно накладати заборону відчуження? Чи необхідність накладення цієї заборони вже пройшла?

ВІДПОВІДЬ

Згідно з частиною 2 статті 47 Цивільного кодексу України спадкоємці фізичної особи, яка оголошена померлою, не мають права відчужувати протягом 5 років нерухоме майно, що перейшло до них у зв'язку з відкриттям спадщини. Нотаріус, який видав спадкоємцеві свідоцтво про право на спадщину на нерухо-

ме майно, накладає на нього заборону відчуження.

Незалежно від часу прийняття спадщини, відповідно до частини 5 статті 1268 Цивільного кодексу України вона належить спадкоємцеві з часу відкриття спадщини.

Підстави накладення заборони відчуження майна визначені у пункті 2 глави 15 розділу I Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, а саме: заборона відчуження майна накладається при видачі свідоцтва про право на спадщину на нерухоме майно спадкоємцям фізичної особи, оголошеної померлою (строком на 5 років).

Відповідно до абзацу сьомого підпункту 5.1 пункту 5 глави 15 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, нотаріус знімає заборону відчуження майна при одержанні повідомлення про скасування рішення суду про оголошення фізичної особи померлою або закінчення 5-річного строку з часу відкриття спадщини на майно особи, оголошеної померлою.

Тобто, у описаній ситуації немає необхідності у накладенні заборони відчуження, так як закінчився 5-річний строк з часу відкриття спадщини.

ПИТАННЯ

Було видано свідоцтво про право на спадщину за заповітом (1996 року) на жилий будинок на двох спадкоємців без визначення розміру їх часток. БТІ зареєструвало в цілому право власності на зазначений будинок за двома спадкоємцями. Один із спадкоємців помирає. Чи можна визначити частку померлого спадкоємця на зазначений будинок за заявою спадкоємця, який є живим, чи слід відправляти спадкоємців померлого для вирішення цього питання до суду?

ВІДПОВІДЬ

Відповідно до підпункту 4.14 пункту 4 глави 10 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України при видачі свідоцтва про право на спадщину нотаріус обов'язково перевіряє склад спадкового майна, на яке видається свідоцтво про право на спадщину. На підтвердження цих обставин від спадкоємців витребовуються документи, які підтверджують вказані факти.

Відповідно до статті 368 Цивільного кодексу України спільна власність двох або більше осіб без визначення часток кожного з них у праві власності є спільною сумісною власністю. Згідно з частиною 2 статті 369 ЦКУ розпорядження майном, що є у спільній сумісній власності, здійснюється за згодою всіх співвласників.

Як вбачається з даного звернення, спадкодавцем за життя не укладався договір про визначення частки у спільній сумісній власності. Таким чином, питання визначення належної спадкодавцю частки у спільній сумісній власності на майно має вирішуватись у судовому порядку.

Згідно з пунктом 3.4 листа ВССУ «Про судову практику розгляду цивільних справ про спадкування» від 16.05.2013 № 24-753/0/4-13, у разі відмови нотаріуса видати свідоцтво про право на спадщину спадкоємці учасника спільної сумісної власності мають право звернутися з позовом про визначення

частки майна, належної померлому на праві спільної сумісної власності.

Звертаємо увагу, що визначення частки спадкодавця в спільному майні за заявою інших учасників спільної сумісної власності (окрім подружжя) законодавством не передбачено.

ПИТАННЯ

Для посвідчення договору купівлі-продажу 3-кімнатної квартири і земельної ділянки звернулися фізичні особи (продавець і покупець). Для підтвердження права власності на квартиру продавець надав свідоцтво про право власності на нерухоме майно, видане виконавчим комітетом міської ради 10.02.2000, та державний акт на право власності на земельну ділянку площею 0,0525 гектарів, цільове призначення якої — для будівництва та обслуговування житлового будинку господарських будівель і споруд, виданий 20.08.2004 відділом земельних ресурсів на підставі рішення 7 сесії міської ради від 10.07.2004. Від продавця стало відомо, що відчужувана квартира розташована на першому поверсі одноповерхового будинку, а разом з нею під одним дахом розташовані ще дві квартири, у власників яких є також земельні ділянки, що належать іншим на праві приватної власності. Таким чином, у власника квартири є у власності земельна ділянка, на якій розташована ця квартира, та він одночасно продає зазначене нерухоме майно. А чи має право нотаріус посвідчити договір купівлі-продажу квартири і договір купівлі-продажу земельної ділянки, оскільки продається квартира, а земельна ділянка має цільове призначення для будівництва та обслуговування житлового будинку господарських будівель і споруд? Чи необхідно відмовляти у вчиненні нотаріальної дії?

ВІДПОВІДЬ

Житловий будинок, в якому розташовано три чи більше квартири, відповідно до пункту 1 частини 1 статті 1 Закону України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» є багатоквартирним.

Відповідно до положень статті 377 Цивільного кодексу України одночасний перехід права власності на земельну ділянку передбачений тільки у разі відчуження житлового будинку, будівлі або споруди. Положення щодо одночасного переходу права власності на квартиру у багатоквартирному будинку та земельну ділянку законодавством не передбачені.

Згідно з Класифікацією видів цільового призначення земель, затвердженою наказом Держкомзему від 23.07.2010 №548, «земельні ділянки для будівництва і обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка)» мають код 02.01, а «земельні ділянки для будівництва і обслуговування багатоквартирного житлового будинку» код 02.03, отже вони належать до різних видів цільового призначення земель житлової та громадської забудови.

Чинне земельне законодавство України (зокрема, ст.ст. 18-21 Земельного кодексу України) не містить приписів, які б дозволяли «прирівнювати» один до одного або б ототожнювали різні види цільового використання земельних ділянок.

ПИТАННЯ

Чи можлива видача свідоцтва про право на спадщину на право оренди земельної ділянки згідно ст. 7 Закону України «Про оренду земельної ділянки»? Які документи необхідні для цього, які потрібні реєстраційні дії в ДРП?

ВІДПОВІДЬ

Згідно зі статтею 1216 Цивільного кодексу України спадкуванням є перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців). Відповідно до статті 1218 Цивільного кодексу України до складу спадщини входять усі права та обов'язки, що належали спадкодавцеві на момент відкриття спадщини і не припинилися внаслідок його смерті. Відповідно до статті 4 «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» право оренди земельної ділянки відноситься до речових прав, похідних від права власності.

На майно, що переходить за правом спадкування до спадкоємців, відповідно до статті 66 Закону України «Про нотаріат» нотаріусом за місцем відкриття спадщини видається свідоцтво про право на спадщину.

Щодо переліку документів, то відповідно до підпункту 4.12. пункту 4 глави 10 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України свідоцтво про право на спадщину видається за наявності у спадковій справі всіх необхідних документів,

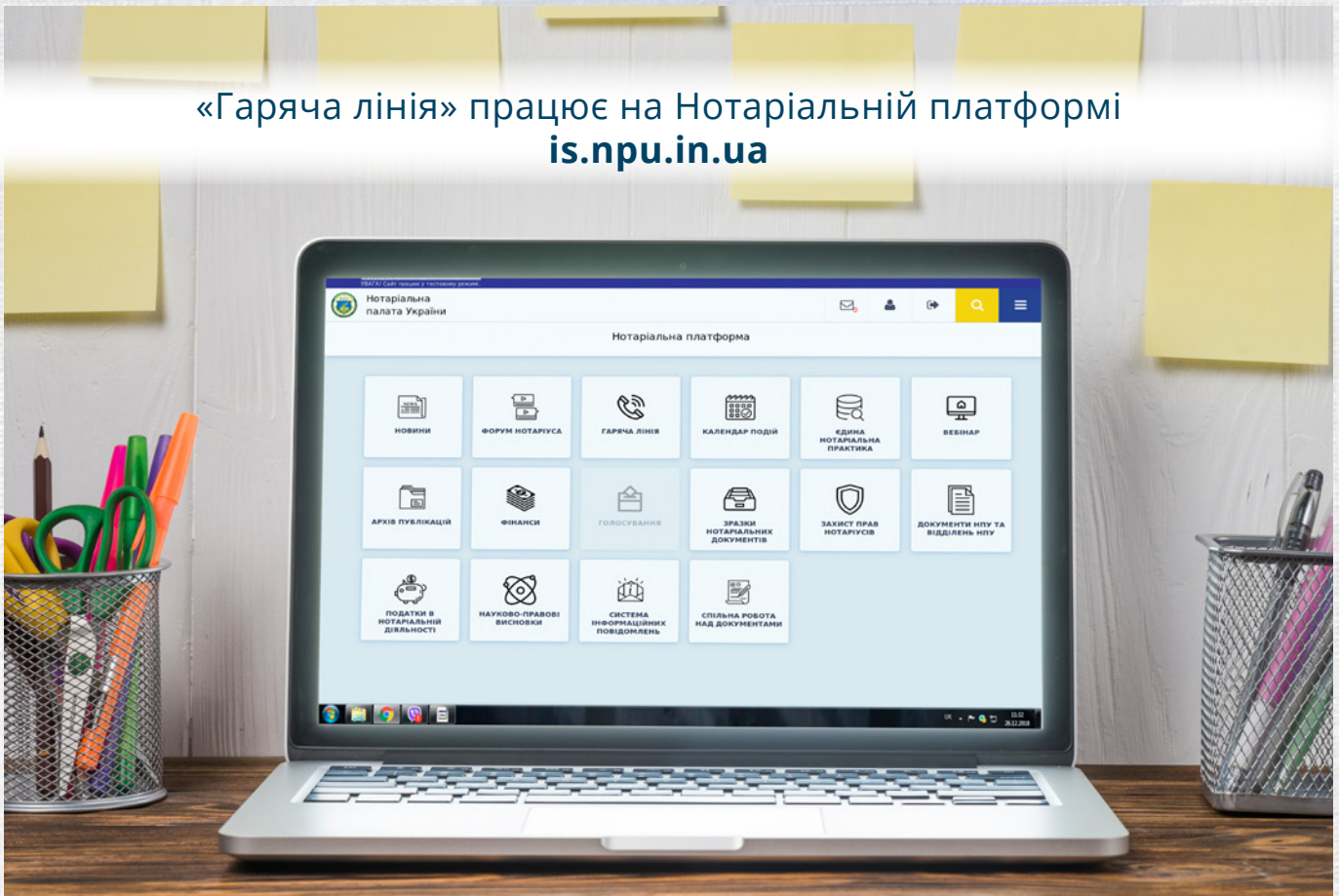
зокрема має бути наданий договір оренди земельної ділянки.

Право оренди земельної ділянки відповідно до частини 5 статті 93 Земельного кодексу України може відчужуватися, зокрема продаватися на земельних торгах, а також передаватися у заставу, спадщину, вноситися до статутного капіталу власником земельної ділянки — на строк до 50 років (крім випадків, визначених законом).

Згідно зі статтею 7 Закону України «Про оренду землі» право на оренду земельної ділянки переходить після смерті фізособи-орендаря, якщо інше не передбачено договором оренди, до спадкоємців. Відповідно до статті 16 Закону України «Про оренду землі» укладення договору оренди земельної ділянки може бути здійснено на підставі цивільно-правового договору або в порядку спадкування. Таким чином, якщо умовами договору оренди не заборонено перехід права оренди в порядку спадкування, то спадкоємці фізособи-орендаря можуть успадкувати право на оренду земельної ділянки, визначеної цим договором.

Тобто, свідоцтво про право на спадщину слугуватиме підставою для переукладання (внесення змін щодо нового орендаря) договору оренди земельної ділянки. У такому випадку державна реєстрація здійснюється на підставі новоукладеного договору оренди земельної ділянки у загальному порядку відповідно до положень Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» та Порядку державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень.

«Гаряча лінія» працює на Нотаріальній платформі is.npu.in.ua

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ

Деякі питання перевірки податкової застави при нотаріальному посвідченні правочинів щодо відчуження та застави (іпотеки) нерухомого та рухомого майна

З метою забезпечення виконання платником податків обов'язків, визначених Податковим кодексом України (далі — Кодекс), майно такого платника податків у випадках, встановлених Кодексом, передається у податкову заставу.

Відповідно до підпункту 14.1.155 пункту 14.1 статті 14 Кодексу **податкова заставка** — спосіб забезпечення сплати платником податків грошового зобов'язання та пені, не сплачених таким платником у строк, визначений цим Кодексом. Податкова заставка виникає на підставах, встановлених цим Кодексом. У разі невиконання платником податків грошового зобов'язання, забезпеченого податковою заставою, орган стягнення у порядку, визначеному цим Кодексом, звертає стягнення на майно такого платника, що є предметом податкової застави.

Порядок застосування податкової застави контролюючими органами затверджено наказом Міністерства фінансів України від 16 червня 2017 року № 586 (далі — Порядок).

Згідно з пунктом 7 Порядку **право податкової застави виникає:**

— у разі несплати у строки, встановлені Кодексом, суми грошового зобов'язання, самостійно визначеної платником податків у податковій декларації, — з дня, що настає за останнім днем зазначеного строку;

— у разі несплати у строки, встановлені Кодексом, суми грошового зобов'язання, самостійно визначеної контролюючим органом, — з дня виникнення податкового боргу;

— у випадку, визначеному в пункті 100.11 статті 100 глави 9 розділу II Кодексу, — з дня укладання договору про розстрочення, відстрочення грошових зобов'язань.

Майно, на яке поширюється право податкової застави, оформлюється актом опису майна (додаток 2 до Порядку). Опис майна у податкову заставу здійснюється на підставі рішення про опис майна у податкову заставу (додаток 1 до Порядку), яке приймається керівником контролюючого органу (його заступником або уповноваженою особою).

Процедура державної реєстрації податкової застави визначена розділом IV Порядку, відповідно до якого контролюючий орган **зобов'язаний** безоплатно **зареєструвати податкову заставу у відповідному державному реєстрі** у п'ятиденний строк з дня складення акта опису майна.

Реєстрація податкової застави здійснюється:

— **щодо рухомого майна** — відповідно до Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень», Порядку ведення Державного реєстру обтяжень рухомого майна, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05 липня 2004 року № 830, та Інструкції про порядок ведення Державного реєстру обтяжень рухомого майна та заповнення заяв, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 29 липня 2004 року № 73/5 (із змінами);

— **щодо нерухомого майна** — відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», Порядку ведення Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2011 року № 1141, постанови Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2015 року № 1127 «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» та наказу Міністерства юстиції України від 21 листопада 2016 року № 3276/5 «Про затвердження Вимог до оформлення заяв та рішень у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень».

Відповідно до статті 2 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» (далі — Закон) **державна реєстрація речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень** — офіційне визнання і підтвердження державою фактів набуття, зміни або припинення речових прав на нерухоме майно, обтяжень таких прав шляхом внесення відповідних відомостей до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

Загальними засадами державної реєстрації прав є:

— гарантування державою об'єктивності, достовірності та повноти відомостей про зареєстровані права на нерухоме майно та їх обтяження;

— обов'язковість державної реєстрації прав у Державному реєстрі прав;

— публічність державної реєстрації прав;

— внесення відомостей до Державного реєстру прав виключно на підставах та в порядку, визначених цим Законом.

Речові права на нерухоме майно та їх обтяження, що підлягають державній реєстрації відповідно до вимог цього Закону, виникають з моменту такої реєстрації.

Одним із видів публічних обтяжень, що підлягають державній реєстрації у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, відповідно до статті 4 Закону є податкова застава, предметом якої є нерухоме майно.

Слід зазначити, що до 2013 року реєстрація податкових застав нерухомого майна здійснювалася в Державному реєстрі обтяжень рухомого майна в порядку, визначеному Законом України від 18.11.2003 № 1255-IV «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень», Порядком ведення Державного реєстру обтяжень рухомого майна, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2004 № 830, Інструкцією про порядок ведення Державного реєстру обтяжень рухомого майна та заповнення заяв, затвердженою наказом Міністерства юстиції України від 29.07.2004 № 73/5.

Відповідно до статті 44 Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень», записи зберігаються в Державному реєстрі протягом п'яти років з моменту їх внесення. Обтяжувач має право в будь-який час подати заяву про припинення обтяження і подальше виключення запису або про продовження строку дії реєстрації на не більш як п'ятирічний строк.

Пунктом 3 постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 5 вересня 2012 р. № 824 (набрала чинності 01.01.2013 р.) Державну податкову службу було зобов'язано проаналізувати зареєстровані у Державному реєстрі обтяжень рухомого майна податкові застави та забезпечити подання для державної реєстрації податкових застав, предметом яких є нерухоме майно, відповідно до вимог Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень».

Відповідно до підпункту 2.1 пункту 2 глави 2 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України при посвідченні правочинів про відчуження або заставу **нерухомого майна** нотаріусом **перевіряється** відсутність податкової застави, заборони відчуження або арешту майна шляхом безпосереднього доступу до **Державного реєстру речових прав на нерухоме майно**.

Договори про відчуження або заставу **рухомого майна** посвідчуються нотаріусом після **перевірки** відсутності податкової застави за даними **Державного реєстру обтяжень рухомого майна**, про що виготовляються відповідні витяги.

Отже, необхідність у перевірці наявності податкової застави за даними Державного реєстру обтяжень рухомого майна вбачається у разі укладення договорів про відчуження або заставу рухомого майна.

При цьому слід враховувати, що повний витяг з Державного реєстру обтяжень рухомого майна містить усі обтяження, наявні в реєстрі за відповідним критерієм пошуку, у тому числі податкові застави.

Додатково звертаємо увагу, що у разі зазначення у текстах правочинів про відчуження або заставу майна відомостей про перевірку податкової застави, таку інформацію слід вірно викладати.

Водночас зазначаємо, що листи НПУ не є нормативно-правовими актами чи роз'ясненнями чинного законодавства, а за своєю природою носять інформаційний характер.

**Комісія НПУ з аналітично-методичного
забезпечення нотаріальної діяльності**

28 січня 2019 року

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ

Щодо окремих питань сплати приватними нотаріусами як самозайнятими особами єдиного соціального внеску

Нотаріальна палата України (далі — НПУ) доводить до відома нотаріусів деякі питання сплати приватними нотаріусами єдиного соціального внеску (далі — ЄСВ), зокрема за 4 квартал 2018 року та строків проведення остаточного розрахунку щодо нарахування та сплати єдиного соціального внеску.

Приватні нотаріуси є платниками єдиного соціального внеску як особи, які провадять незалежну професійну діяльність, а саме здійснюють нотаріальну діяльність (пп. 5 п.1 ст. 4 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (далі — Закон 2464).

Законом України від 03.10.2017 р. № 2148-VIII до Закону 2464 були внесені зміни, які набули чинності з 01 січня 2018 року. Відповідно до цих змін самозайняті особи зобов'язані сплачувати єдиний соціальний внесок, нарахований за календарний квартал, до 20 числа місяця, що настає за кварталом, за який сплачується єдиний внесок.

Таким чином виникло питання щодо застосування норм діючого законодавства при визначенні строку остаточного розрахунку щодо нарахування та сплати ЄСВ нотаріусами: до 20 січня 2019 року або до 01 травня 2019 року.

Враховуючи неоднозначність цього питання та протилежні відповіді, які отримали нотаріуси на місцях, а також з метою належного захисту нотаріусами своїх прав, НПУ звернулась до Державної фіскальної служби України з відповідним листом, в якому зазначила наступне.

Статтею 9 (аб.3 п.8) Закону 2464 встановлено, що нотаріуси зобов'язані сплачувати єдиний внесок, нарахований за календарний квартал, до 20 числа місяця, що настає за кварталом, за який сплачується єдиний внесок. При цьому сума єдиного внеску не може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску за кожен місяць такого кварталу та не має перебільшувати максимального щомісячного розміру ЄСВ.

Базою нарахування єдиного внеску для нотаріусів є сума доходу (прибутку), отриманого від їх діяльності, що підлягає обкладенню податком на доходи фізичних осіб (пп. 2 п. 1 ст. 4 Закону 2464).

Оподатковуваним доходом вважається сукупний чистий дохід, тобто різниця між доходом і документально підтвердженими витратами, необхідними для провадження певного виду незалежної професійної діяльності, який відображається в податковій декларації. Базовий звітний (податковий) період для приватних нотаріусів становить календарний рік, податкова декларація для платників податку на доходи фізичних осіб подається до 1 травня року, що настає за звітним (ст.ст. 49, 178 Податкового кодексу України).

Наказом Міністерства фінансів України від 14.04.2015 № 435 «Про затвердження Порядку формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» визначено що особи, які провадять незалежну професійну діяльність, формують та подають самі за себе до органів доходів і зборів Звіт один раз на рік до 01 травня року, що настає за звітним періодом. Звітним періодом для них є календарний рік.

Таким чином встановлені в абз. 3 п. 8 ст. 9 Закону 2464 щоквартальні платежі фактично є «авансовими», оскільки відсутня база оподаткування, встановлена в пп. 5 п.1 ст. 4 Закону 2464.

Строк формування бази нарахування єдиного соціального внеску для приватних нотаріусів законодавством встановлений до 01 травня 2019 року, єдиний соціальний внесок може бути сплачений нотаріусом в повному обсязі за 2018 рік в будь який час, але не пізніше 01 травня 2019 року.

Державною фіскальною службою України на запит НПУ було надано відповідь, викладену у листі ДФС України від 09 січня 2019 року №1007/6/99-99-13-02-03-15 за вих. №1007/6/99-99-13-02-03-15, відповідно до якої:

— приватний нотаріус повинен обов'язково сплатити єдиний соціальний внесок за 4 квартал 2018 року у сумі не менше ніж 2457,18 грн до 20 січня 2019 року;

— остаточний розрахунок щодо нарахування та сплати єдиного соціального внеску, особами які провадять незалежну професійну діяльність, здійснюється до 01 травня 2019 року.

Комісія НПУ з аналітично-методичного забезпечення нотаріальної діяльності

15 січня 2019 року

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ

Щодо розмірів плати за дії у Спадковому реєстрі, Єдиному реєстрі довіреностей, Державному реєстрі обтяжень рухомого майна, окремі питання справляння адміністративного збору за отримання інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно

1. Наказом Міністерства юстиції України «Про затвердження Положення про Спадковий реєстр» від 07.07.2011 р. № 1810/5, Положенням про Спадковий реєстр встановлено **тарифи та особливості плати за користування Спадковим реєстром:**

За формування у Спадковому реєстрі одного реєстраційного запису про посвідчення заповіту , змін до нього, скасування заповіту, видачу дубліката з видачею відповідного витягу.	68 гривень
За формування у Спадковому реєстрі одного реєстраційного запису про посвідчення спадкового договору ; змін до нього, розірвання спадкового договору, видачу дубліката з видачею відповідного витягу..	51 гривня
За формування у Спадковому реєстрі одного реєстраційного запису про видачу свідоцтва про право на спадщину або його дубліката з видачею про це відповідного витягу	51 гривня
За проведення перевірки інформації про наявність або відсутність посвідченого заповіту і спадкового договору або заведеної спадкової справи та виданих свідоцтв про право на спадщину з видачею витягу або інформаційної довідки.	51 гривня
За формування у Спадковому реєстрі реєстраційного запису про посвідчення заповітів консульськими установами України, посадовими і службовими особами , які зазначені в статтях 1251 і 1252 Цивільного кодексу України, статті 37 та частині першій статті 40 Закону України «Про нотаріат», заповітів (складених та/або прийнятих на зберігання) в іноземних державах , а також змін до них та скасування заповітів, що підлягають реєстрації у Спадковому реєстрі на підставі Конвенції.	плата не справляється
За формування у Спадковому реєстрі реєстраційного запису про заповіти і спадкові договори, посвідчені нотаріусами, консульськими установами, посадовими і службовими особами, які зазначені в статтях 1251 і 1252 Цивільного кодексу України, статті 37 і частині першій статті 40 Закону України «Про нотаріат», до створення та введення в дію програмного забезпечення Спадкового реєстру.	плата не справляється
За проведення перевірки інформації про наявність чи відсутність заведеної спадкової справи та виданих свідоцтв про право на спадщину у разі видачі свідоцтва про право на спадщину.	плата не справляється
За формування у Спадковому реєстрі реєстраційного запису про видачу свідоцтва про право на спадщину у разі, коли спадкоємцем є держава.	плата не справляється
За подання особисто заповідачем Реєстраторові заяви про державну реєстрацію заповітів, посвідчених консульськими установами України, посадовими і службовими особами , які зазначені в статтях 1251 та 1252 Цивільного кодексу України, статті 37, частині першій статті 40 Закону України «Про нотаріат», а також посвідчених (складених та/або прийнятих на зберігання) і зареєстрованих в іноземній державі на підставі Конвенції.	плата справляється у загальному порядку
За всі звернення до Спадкового реєстру з інвалідів I та II груп, інвалідів Великої Вітчизняної війни та прирівняних до них осіб.	плата не справляється
За проведення перевірки інформації про наявність або відсутність посвідченого заповіту, спадкового договору або заведеної спадкової справи, якщо така перевірка пов'язана із заведенням спадкової справи, з дітей-сиріт.	плата не справляється

<p>За формування у Спадковому реєстрі реєстраційного запису про видачу свідоцтва про право на спадщину або його дублікату з:</p> <ul style="list-style-type: none"> — громадян, віднесених законом до 1-ї категорії осіб, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи; — дітей-сиріт; — непрацездатних за віком; — громадян, що успадковують майно осіб, які загинули при захисті України, у зв'язку з виконанням інших державних чи громадських обов'язків або з виконанням обов'язку громадянина щодо врятування життя людей, охорони громадського порядку та боротьби із злочинністю, охорони приватної власності або колективної чи державної власності, а також осіб, реабілітованих у встановленому порядку. 	<p>плата не справляється</p>
<p>За надання відомостей на письмовий запит:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Мін'юсту (в тому числі для підготовки відповіді на запит національних органів іноземних держав), Головного територіального управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головних територіальних управлінь юстиції в областях, містах Києві та Севастополі, консульських установ України у зв'язку із здійсненням ними своїх повноважень; — суду, прокуратури, органів дізнання і досудового слідства у зв'язку з цивільними, господарськими, адміністративними або кримінальними справами, справами про адміністративні правопорушення, що перебувають у провадженні таких органів. <p>У такому запиті, що скріплюється гербовою печаткою відповідного органу, обов'язково зазначається номер справи.</p>	<p>плата не справляється</p>

2. Наказом Міністерства юстиції України «Про запровадження Єдиного реєстру довіреностей та внесення змін і доповнень до деяких нормативно-правових актів Міністерства юстиції України» від 28.12.2006 р. № 111/5, Положенням про Єдиний реєстр довіреностей встановлено **тарифи та особливості плати за користування Єдиним реєстром довіреностей:**

<p>За реєстрацію однієї довіреності (у тому числі дублікату довіреності) в Єдиному реєстрі довіреностей з видачею про це витягу.</p>	<p>34 гривні</p>
<p>За перевірку справжності довіреності (у тому числі дублікату довіреності) за даними Єдиного реєстру довіреностей, не пов'язану з вчиненням нотаріальних дій, з видачею про це повного витягу.</p>	<p>34 гривні</p>
<p>За перевірку справжності довіреності (у тому числі дублікату довіреності) за даними Єдиного реєстру довіреностей, не пов'язану з вчиненням нотаріальних дій, з видачею про це скороченого витягу.</p>	<p>25 гривень 50 коп.</p>
<p>За перевірку дійсності довіреності (у тому числі дублікату довіреності) за даними Єдиного реєстру довіреностей, що пов'язана з учиненням нотаріальних дій, з видачею про це скороченого або повного витягу.</p>	<p>плата не справляється</p>
<p>За реєстрацію довіреності (у тому числі дублікату довіреності), посвідченої у нотаріальному порядку з:</p> <ul style="list-style-type: none"> — інвалідів I та II груп; — інвалідів Великої Вітчизняної війни та прирівняних до них осіб; — громадян, віднесених до першої категорії потерпілих унаслідок Чорнобильської катастрофи. 	<p>плата не справляється</p>
<p>За реєстрацію довіреності щодо отримання пенсії (у тому числі її дублікату), посвідченої у нотаріальному порядку з:</p> <ul style="list-style-type: none"> — інвалідів III групи; — пенсіонерів, які мають право на пенсію за віком відповідно до статті 12 Закону України «Про пенсійне забезпечення». 	<p>плата не справляється</p>

<p>За надання відомостей на письмову вимогу:</p> <ul style="list-style-type: none"> — суду, прокуратури, органів дізнання і слідства — у зв'язку з кримінальними, цивільними, господарськими або адміністративними справами, що перебувають у їх провадженні; — Міністерству юстиції України, головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласним, містах Києві та Севастополі, районним, міським (міст обласного значення), міськрайонним управлінням юстиції, у зв'язку із здійсненням ними повноважень, визначених чинним законодавством України. 	плата не справляється
<p>За внесення до Єдиного реєстру відомостей про припинення дії довіреності.</p>	плата не справляється

3. Порядком ведення Державного реєстру обтяжень рухомого майна, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2004 р. № 830 (зі змінами та доповненнями), встановлено **розміри плати за внесення до Державного реєстру обтяжень рухомого майна запису, а також змін і додаткових відомостей до запису та надання інформації із зазначеного Реєстру**, що зараховуються до державного бюджету:

<p>За внесення до Державного реєстру обтяжень рухомого майна запису, змін і додаткових відомостей до запису.</p>	<p>0,025 прожиткового мінімуму для працездатних осіб (50 грн на 01.01.2019)</p>
<p>За надання витягу з Державного реєстру обтяжень рухомого майна в паперовій формі.</p>	<p>0,03 прожиткового мінімуму для працездатних осіб (60 грн на 01.01.2019)</p>
<p>За надання витягу з Державного реєстру обтяжень рухомого майна в електронній формі.</p>	<p>0,02 прожиткового мінімуму для працездатних осіб (40 грн на 01.01.2019)</p>
<p>Органи державної влади звільняються від плати за внесення до Реєстру записів, змін і додаткових відомостей до запису, виключення запису з Реєстру, а також отримання витягів, якщо вони видаються у зв'язку із здійсненням ними повноважень, визначених законодавством.</p>	плата не справляється

4. Статтею 34 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» встановлено розмір **адміністративного збору за отримання інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно** у порядку, передбаченому статтею 32 цього Закону:

<p>За отримання інформації, витягу в паперовій формі.</p>	<p>0,025 прожиткового мінімуму для працездатних осіб (50 грн на 01.01.2019)</p>
<p>За отримання інформації, витягу в електронній формі.</p>	<p>0,0125 прожиткового мінімуму для працездатних осіб (20 грн на 01.01.2019)</p>
<p>За отримання інформації нотаріусами (під час вчинення нотаріальних дій з нерухомим майном, об'єктом незавершеного будівництва) шляхом безпосереднього доступу до Державного реєстру прав.</p>	<p>0,04 прожиткового мінімуму для працездатних осіб (80 грн на 01.01.2019)</p>

Комісія НПУ з аналітично-методичного забезпечення нотаріальної діяльності

15 січня 2019 року

Аналіз роботи

Експертно-правової комісії при Нотаріальній палаті України щодо підготовки висновків за матеріалами нотаріусів

Основними завданнями Експертно-правової комісії (далі — ЕПК), створеної при Нотаріальній палаті України (далі — НПУ) наказом від 01.06.2017 № 15-17, є підготовка експертних висновків про наявність та/або відсутність правових підстав для вжиття до нотаріуса контролюючими органами заходів реагування в порядку і обсягах, встановлених законодавством.

За час своєї роботи, починаючи з **червня 2017 року** по **грудень 2018 року** ЕПК було підготовлено **40 Експертних висновків** на підставі звернень нотаріусів України.

Аналізуючи звернення нотаріусів, можна виділити такі основні групи питань, щодо яких ЕПК надавала висновки:

— **23 висновки** було підготовлено у зв'язку з тимчасовим блокуванням або анулюванням доступу нотаріусам до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно за результатами камеральних перевірок;

— **5 висновків** стосувалися вжиття до нотаріусів заходів реагування з боку головних територіальних управлінь юстиції за результатами комплексних перевірок їх нотаріальної діяльності;

— інші **12 висновків** були підготовлені щодо висновків Комісії з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації, а також щодо підготовлених подань про анулювання свідоцтв про право на зайняття нотаріальною діяльністю та з питань відмови у сертифікації робочого місця приватного нотаріуса та інше.

I. Тимчасове блокування доступу державного реєстратора — нотаріуса до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно за результатами камеральної перевірки

У зверненнях, які надходили до ЕПК з приводу тимчасового блокування доступу до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно (далі — Державний реєстр прав), порушувалися питання щодо:

1) дотримання вимог порядку проведення камеральної перевірки (своєчасне надсилання копій наказів Мін'юсту про проведення камеральної перевірки та про тимчасове блокування/анулювання доступу до реєстру; необхідність витребування від нотаріуса пояснень та копій документів в паперовій формі);

2) відсутності у наказах Мін'юсту про тимчасове блокування/анулювання доступу до реєстру мотивування (обґрунтування) щодо прийняття відповідного рішення;

3) не співмірності виявлених порушень та застосованого заходу реагування;

4) обмеження права нотаріуса на здійснення професійної нотаріальної діяльності у зв'язку з тимчасовим блокуванням доступу до Державного реєстру прав.

Опрацьовуючи надані матеріали, ЕПК дійшла висновку, що формування довідок за результатами камеральних перевірок є однотипним, оскільки перевірка зводиться лише до перегляду відомостей Державного реєстру прав. Пояснення щодо виявлених порушень порядку державної реєстрації, а також додаткові матеріали у паперовому вигляді, що зберігаються у нотаріуса, комісією, яка проводить камеральну перевірку (далі — комісія), не витребовуються.

Так, зазначаючи у довідках порушення вимог чинного законодавства, комісія, яка проводила перевірку, лише посилається на загальні статті Закону (3, 10, 18, 23, 24) без конкретного опису порушення та не зазначає яку саме частину, пункт або абзац цих норм не було дотримано. Такий підхід носить формальний характер та не дає змогу з'ясувати в чому саме полягало те чи інше порушення законодавства при здійсненні реєстраційних дій.

Непоодинокими є випадки, коли комісія вказувала на наявність порушення, до якого нотаріус не мав жодного відношення (зазначаються №№ заяв про державну реєстрацію, з якими державний реєстратор взагалі не працював).

Вказуючи на відсутність у Державному реєстрі прав електронних копій документів, комісія не зазначала яких саме.

У зв'язку з цим, висновки комісії за результатами камеральної перевірки ставлять під сумнів професійну компетентність членів такої комісії.

ЕПК акцентує увагу, що у всіх зверненнях нотаріусів були відсутні скарги на дії державного реєстратора (нотаріуса) та судові рішення про скасування державної реєстрації.

Важливо звернути увагу, що комісія вважає порушеннями наступні випадки як підставу для тимчасового блокування доступу до реєстру:

- не встановлення черговості розгляду заяв, зареєстрованих у базі даних заяв (відсутній пошук у базі даних заяв);
- не здійснення пошуку у Державному реєстрі прав відомостей за ідентифікаційними даними фізичної або юридичної особи;
- відсутність сформованих пошуків відомостей у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно;
- не дотримання послідовності дій під час проведення державної реєстрації прав (наприклад, коли пошук заяв в базі даних про реєстрацію заяв та запитів здійснено після прийнятого рішення про державну реєстрацію прав та їх обтяжень за результатом розгляду заяв);
- відсутність сформованого витягу за результатом проведення державної реєстрації внесення змін до запису Державного реєстру речових прав на нерухоме майно;
- для здійснення реєстраційних дій нотаріусу було подано копії документів, оформлені з порушенням вимог пункту 5.27 Національного стандарту України «Вимоги до оформлення документів» ДСТУ 4163-2003;
- не зупинено розгляд заяв для направлення запитів до Державного земельного кадастру стосовно підтвердження інформації про реєстрацію оренди земельних ділянок до 01.01.2013, оскільки така інформація міститься в поданих договорах оренди, але у відомостях Державного земельного кадастру, отриманих автоматично за допомогою програмних засобів ведення Державного реєстру прав на нерухоме майно у режимі реального часу, вона відсутня;
- у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно відсутні електронні копії документів, що визначають обсяг цивільної правоздатності, дієздатності фізичних та юридичних осіб;
- до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно не долучено електронні копії довіреностей, поданих уповноваженими особами заявників;
- до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно не долучено документ, що підтверджує присвоєння об'єкту нерухомого майна адреси та інші порушення.

Зазначаємо, що за відсутності судових рішень, скарг, а також відсутності порушених прав, перелічені вище порушення фактично зводяться до помилок технічного характеру при роботі з Державним реєстром прав та пов'язані з неналежним програмним забезпеченням реєстру та його нестабільною роботою.

За інформацією, наданою нотаріусами, протягом 2017 та 2018 років було винесено близько 20 судових рішень на користь нотаріусів, які набрали законної сили, та відповідно до яких були скасовані накази Мін'юсту про тимчасове блокування/анулювання доступу до реєстрів.

Крім того, значна кількість справ ще знаходиться на розгляді в судових інстанціях.

Експертні висновки були використані нотаріусами у судовому порядку як додатковий засіб захисту своїх професійних прав та законних інтересів.

З огляду на вищевикладене та за результатами опрацювання матеріалів камеральних перевірок при підготовці Експертних висновків, вбачається нагальна необхідність здійснити наступні заходи:

- 1) вдосконалити програмне забезпечення Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, яке б унеможливило допущення технічних помилок;
- 2) створити учбову версію Державного реєстру речових прав на нерухоме майно на платформі UB;
- 3) на законодавчому рівні вдосконалити норми, що регулюють питання контролю у сфері державної реєстрації;
- 4) передбачити проведення камеральної перевірки за наявності звернення (скарги, заяви) на дії державного реєстратора, або судового рішення, яким встановлено порушення з боку державного реєстратора;
- 5) виключити будь-який суб'єктивний підхід Мін'юсту (визначення переліку державних реєстраторів, робота яких має бути перевірена) щодо проведення моніторингу реєстраційних дій, зокрема передбачити можливість проведення моніторингу лише за наявності звернення на дії державного реєстратора;

6) удосконалити процедуру проведення камеральної перевірки, передбачивши обов'язок витребувати пояснення та документи в паперовому вигляді від державного реєстратора, а також надавши державному реєстратору право на виправлення помилок за наявності такої можливості;

7) визначити конкретні строки тимчасового блокування доступу до реєстру, а також завчасно повідомляти державного реєстратора про блокування його доступу до реєстру;

8) періодично узагальнювати результати камеральних перевірок з метою визначення типових порушень, недоліків та помилок, які допускаються державними реєстраторами, на підставі чого удосконалювати порядок державної реєстрації на законодавчому рівні та програмне забезпечення реєстрів.

II. Зупинення нотаріальної діяльності за результатами комплексних перевірок роботи приватних нотаріусів

ЕПК проаналізувала матеріали за зверненнями нотаріусів щодо результатів комплексних перевірок та зазначає наступне.

Механізм здійснення Міністерством юстиції України та головними територіальними управліннями юстиції перевірки роботи державних нотаріальних контор та приватних нотаріусів визначено Порядком проведення перевірки організації роботи державних нотаріальних контор, державних нотаріальних архівів, організації нотаріальної діяльності приватних нотаріусів, дотримання державними і приватними нотаріусами порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 17.02.2014 № 357/5 (*далі — Порядок проведення перевірки*).

Виходячи з аналізу отриманих від нотаріусів матеріалів можна сказати, що в окремих ГТУЮ при проведенні комплексних перевірок не виконуються вимоги Порядку проведення перевірок, а саме:

1. Щодо строків складання довідки та надання її нотаріусу для ознайомлення.

Відповідно до пунктів 33, 36 Порядку проведення перевірки комісія протягом п'яти днів з часу закінчення перевірки складає довідку про результати проведеної перевірки, яка підписується всіма членами комісії, які проводили перевірку, та приватним нотаріусом діяльність якого перевірялась. Нотаріусу довідка має надаватися головою комісії для ознайомлення та підпису.

Проте довідки за результатами перевірок фактично складаються та надаються нотаріусам для ознайомлення з грубим порушенням вищевказаних строків. Загалом строки можуть бути збільшені до місяця.

2. Щодо позбавлення нотаріуса можливості надати свої пояснення, заперечення, а також усунути порушення та помилки, виявлені під час перевірки.

Як було встановлено, працівники ГТУЮ зазвичай в телефонному режимі повідомляють нотаріуса про необхідність прийти до ГТУЮ та підписати довідку.

Такий підхід є неприйнятним та свідчить про грубе порушення Порядку проведення перевірки, оскільки:

1) нотаріус позбавляється права на надання своїх письмових пояснень та заперечень щодо висновків комісії перед прийняттям рішення за результатами перевірки;

2) нотаріусу не надається можливість усунути виявлені порушення та помилки після проведення комплексної перевірки. Наказ ГТУЮ, у якому встановлюється строк для усунення порушень, або взагалі не направляється нотаріусу, або направляється з порушенням встановленого п'ятиденного терміну.

3. Що стосується визнання роботи приватного нотаріуса незадовільною, то слід вказати наступне.

Довідки за результатами комплексних перевірок роботи приватних нотаріусів містять у собі відомості щодо напрямків роботи нотаріуса, які підлягали перевірці, а саме: організації нотаріальної діяльності приватного нотаріуса, дотримання приватним нотаріусом порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства.

При цьому, організація нотаріальної діяльності приватних нотаріусів визнається на належному рівні.

Щодо виконання Правил ведення нотаріального діловодства, то здебільшого всі виявлені помилки та зауваження є незначними, поодинокими та стосуються порядку ведення та заповнення реєстрів для реєстрації нотаріальних дій і не можуть визнаватися як порушення. Більше того, виявлені помилки є такими, що можуть бути усунені під час самої перевірки (наприклад, не застережено закреслення/

виправлення, зроблене нотаріусом у реєстрі; не зазначено суму отриманої плати, не зазначено місце проживання особи та інші недоліки).

При перевірці дотримання нотаріусами Порядку вчинення нотаріальних дій, порушення та помилки не виявлялися.

З огляду на вищевикладене, є сумнівним визнання комісією загального рівня роботи нотаріуса незадовільним.

4. Щодо наявності підстав для вжиття заходів реагування у вигляді тимчасового зупинення приватної нотаріальної діяльності.

Положення пункту 43 Порядку проведення перевірки з приводу вжиття до нотаріуса заходів реагування застосовуються у разі, якщо порушення, виявлені під час проведеної перевірки, не усунуті у наданий для цього строк чи не можуть бути усунуті або якщо нотаріусом ігноруються висновки за результатами перевірки.

При цьому варто зазначити, що опрацьовані ЕПК накази ГТУЮ про зупинення нотаріальної діяльності на підставі статті 29-1 Закону України «Про нотаріат» за неодноразове порушення правил ведення нотаріального діловодства при вчиненні нотаріальних дій видаються без належних на те підстав, оскільки за результатами перевірок комісіями не встановлено неодноразових порушень правил ведення нотаріального діловодства, про що свідчать матеріали, надані нотаріусами.

Враховуючи вищевикладене, можна стверджувати, що висновки за результатами планових комплексних перевірок нотаріальної діяльності приватних нотаріусів, які зверталися до ЕПК, носять формальний характер, в більшості випадків не ґрунтуються на нормах законодавства та не є об'єктивними.

**Експертно-правова комісія
при Нотаріальній палаті України**

29 березня 2019 року

Громадська організація
«ІНСТИТУТ ЗАКОНОДАВЧИХ
ІДЕЙ»

вул. Юрія Шумського 1,
м. Київ, Україна, 02098

ІЗІ

Інститут законодавчих
ідей

NGO

«Institute of legislative ideas»

1 Yurii Shumskiy St. Kyiv,
Ukraine, 02098

ВИСНОВОК

щодо результатів здійснення громадської антикорупційної експертизи
нормативно-правового акту від 28.01.2019 року

Назва акту	Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Змін до деяких наказів Міністерства юстиції України» від 29.12.2018 № 4146/5
Юридична сила нормативно-правового акту	Чинний наказ Міністерства юстиції України
Виконавець громадської антикорупційної експертизи	Громадська організація «ІНСТИТУТ ЗАКОНОДАВЧИХ ІДЕЙ»
Нормативно-правова база проведення експертизи	Методологія проведення антикорупційної експертизи, затверджена Наказом Міністерства юстиції України від 24.04.2017 року № 1395/5
Висновок за результатами громадської експертизи	У нормативно-правовому акті виявлено корупціогенні фактори

Відповідно до п. 1.3. Методології проведення антикорупційної експертизи, затвердженої Наказом Міністерства юстиції України від 24.04.2017 року № 1395/5 (далі — Методологія), корупціогенний фактор — це здатність нормативно-правової конструкції (окремого нормативного припису чи їх сукупності) самостійно чи у взаємодії з іншими нормами сприяти вчиненню чи збільшенню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Корупціогенні фактори, виявлені за результатами проведення антикорупційної експертизи Наказу Міністерства юстиції України «Про затвердження Змін до деяких наказів Міністерства юстиції України» від 29.12.2018р. № 4146/5 (далі — Наказ):

1. Колізія як корупціогенний фактор

Згідно із пунктом 1.12. Методології у разі виявлення при проведенні експертизи техніко-юридичних недоліків нормативно-правового акта, проекту нормативно-правового акта особа, яка проводить експертизу, вказує на них, як на корупціогенні фактори.

Відповідно до підпункту 1 пункту 1.12. Методології **юридичні колізії** нормативних приписів, що містяться в одному нормативно-правовому акті або в різних нормативно-правових актах, у тому числі невідповідність змісту нормативних приписів нормативно-правового акта, проекту нормативно-правового акта положенням нормативно-правового акта, який має вищу юридичну силу, **є таким техніко-юридичним недоліком та корупціогенним фактором**.

Під час здійснення антикорупційної експертизи Наказу було виявлено, що абзац 6 пункту 2 Наказу суперечить Конституції України та Закону України «Про нотаріат», що відповідно створює юридичну колізію.

Відповідно до пункту 14 статті 92 Конституції України виключно законами України визначаються організація і діяльність нотаріату. Усі питання організації і діяльності нотаріату з питань підтвердження професійної компетентності а також усі обов'язки, які повинні виконуватися нотаріусами задля можливості виконання ними своїх повноважень та відповідного доступу до професії, визначені Законом України «Про нотаріат». Відповідно до статті 5 цього Закону *нотаріус зобов'язаний*:

- здійснювати свої професійні обов'язки відповідно до **цього Закону** і принесеної присяги, дотримуватися правил професійної етики;
- постійно підвищувати свій професійний рівень, а у випадках, передбачених пунктом 3 частини першої статті 29-1 **цього Закону**, проходити підвищення кваліфікації;
- виконувати інші обов'язки, передбачені **законом**.

У зв'язку з цим, будь-які зміни пов'язані зі вчиненням нотаріальних дій та здійсненням інших повноважень, якими нотаріуси наділені на рівні закону, можуть мати місце на рівні закону, а не підзаконних нормативно-правових актів, якими, до прикладу, є накази Міністерства юстиції України, в тому числі і Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Змін до деяких наказів Міністерства юстиції України» від 29.12.2018 року № 4146/5, який аналізується.

Однак, всупереч цьому, абзацом 6 пункту 2 Наказу вносяться зміни до Порядку надання ідентифікаторів доступу до Єдиних та Державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції України, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України від 15.12.2015 року № 2586/5, ці зміни визначають, що: **«Відновлення доступу користувачу, у тому числі нотаріусу, здійснюється на наступний робочий день з дня спливу відповідного строку за умови надання таким користувачем сертифіката про підтвердження професійної компетентності у відповідній сфері державної реєстрації, отриманого після прийняття Міністерством юстиції України, його територіальним органом рішення про тимчасове блокування доступу до відповідного реєстру»**.

Таким чином на рівні підзаконного нормативно-правового акту, всупереч Конституції України та Закону України «Про нотаріат», вводяться додаткові кваліфікаційні вимоги до нотаріусів, невідповідність яким обмежує доступ нотаріусів до професії, який є гарантований на рівні Закону.

Таким чином норма абзацу 6 пункту 2 Наказу створює юридичну колізію саме у невідповідність змісту нормативних приписів нормативно-правового акта до акту, який має вищу юридичну силу (в нашому випадку це до пункту 14 статті 92 Конституції України та статті 5 Закону України «Про нотаріат»), що **є корупціогенним фактором** відповідно до підпункту 1 пункту 1.12. Методології.

Дана юридична колізія дає змогу суб'єкту владних повноважень, зокрема посадовим особам Мінюсту, **на власний розсуд** вирішувати питання застосування даної юридичної колізії на практиці, зокрема, для вирішення питання про необхідність всупереч Закону на підставі абзацу 6 пункту 2 Наказу для нотаріусів, яким відновили доступ до Єдиних та Державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції України, надавати сертифікати про підтвердження професійної компетентності, чи навпаки на виконання вимог Конституції України і Закону України «Про нотаріат» витребувати лише ті документів у нотаріусів, які передбачені на рівні Закону, а не підзаконного нормативно-правового акту. Така колізія також і створює дискрецію повноваженням даних суб'єктів владних повноважень та можливі корупційні ризики.

Відповідно до пункту 1.6. Методології дискреційні повноваження — це сукупність прав та обов'язків органів державної влади та місцевого самоврядування, осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, що надають можливість на власний розсуд визначити повністю або частково вид і зміст управлінського рішення, яке приймається, або можливість вибору на власний розсуд одного з декількох варіантів управлінських рішень, передбачених нормативно-правовим актом, проектом нормативно— правового акта.

Окрім того, так само як і вище описана юридична колізія, відповідно до пункту 2.1. Методології **корупціогенним фактором** є неналежне визначення в нормативно-правовому акті, проекті нормативно-правового акта функцій, прав, обов'язків і відповідальності органів державної влади та місцевого самоврядування, осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, наслідком чого може бути невиправдане встановлення чи надмірне **розширення дискреційних повноважень**, створення умов для виникнення потенційного чи реального конфлікту інтересів та можливостей для зловживання наданими їм повноваженнями.

2. Нечіткості встановленої адміністративної процедури

Відповідно до пункту 4.2. Методології під адміністративними процедурами необхідно розуміти юридичні процедури, в рамках яких органи державної влади та місцевого самоврядування, особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, державні (комунальні) підприємства, установи приймають нормативно-правові акти, інші управлінські рішення, здійснюють юридично значущі дії, направлені на забезпечення реалізації суб'єктивних прав і виконання юридичних обов'язків фізичними особами та юридичними особами.

Абзацом 3 частини 2 пункту 3 Наказу вносяться зміни до пункту 4 розділу II Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, затвердженому наказом Міністерства юстиції України від 09 лютого 2016 року № 359/5 (далі — Порядок), а саме доповнюється новим абзацом такого змісту: «У разі якщо під час розгляду заяви та документів для державної реєстрації державним реєстратором встановлено наявність зареєстрованих у Єдиному державному реєстрі інших пакетів документів для державної реєстрації щодо цього самого суб'єкта, наступний пакет документів **розглядається після проведення державної реєстрації** чи відмови в такій реєстрації на підставі заяви та документів, зареєстрованих в Єдиному державному реєстрі раніше.».

В даній нормі точно і чітко **не встановлено, про який саме строк йдеться** «після проведення державної реєстрації», що може створити **двоєке розуміння** та різні підходи при застосуванні даної норми на практиці, а тому така нечіткість даної адміністративної процедури та редакція даної норми становить корупційний ризик у вигляді штучного затягування такого строку державними реєстраторами та зловживання їхнім службовим становищем, що може самостійно чи у взаємодії з іншими нормами сприяти вчиненню чи збільшенню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Відповідно до пункту 4.1. Методології корупціогенним фактором є відсутність у нормативно-правовому акті, проекті нормативно-правового акта, яким регулюється реалізація суб'єктивних прав та виконання юридичних обов'язків фізичними та юридичними особами, адміністративних процедур або наявність у нормативно-правовому акті, проекті нормативно-правового акта **нечіткостей встановленої адміністративної процедури**, що здатні створити умови для здійснення корупційних дій або виникнення корупційних відносин.

Однак, задля уникнення нечіткостей саме в даній адміністративній процедурі, яка встановлюється цим Порядком, такий строк, задля уникнення можливого корупційного ризику, варто було б прописати чіткіше.

Аналогічне зауваження стосується і абзацу 6 частини 2 пункту 3 Наказу, яким вносяться зміни до Порядку, та передбачається, що електронні копії документів мають бути **придатні для сприйняття їх змісту**. Таке поняття як

«придатні для сприйняття їх змісту» не містить чіткого юридичного визначення, є оціночним поняттям, що відповідно створює недоліки даної адміністративної процедури та надає широку дискрецію для державних реєстраторів та можливість двоєкого трактування при застосуванні даної норми на практиці, що може самостійно чи у взаємодії з іншими нормами сприяти вчиненню чи збільшенню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Висновок за результатами громадської антикорупційної експертизи Наказу Міністерства юстиції України «Про затвердження Змін до деяких наказів Міністерства юстиції України» від 29.12.2018р. № 4146/5

У нормативно-правовому акті виявлено наступні корупціогенні фактори:

№	Корупціогенний фактор	Норма правового акту, в якій міститься корупціогенний фактор
1	Колізія як корупціогенний фактор	абзац 6 пункту 2 Наказу
2	Нечіткості встановленої адміністративної процедури	абзац 3 частини 2 пункту 3 Наказу абзац 6 частини 2 пункту 3 Наказу

Виконавчий директор
ГО «ІНСТИТУТ ЗАКОНОДАВЧИХ ІДЕЙ»

М.Богуславець

НОТАРІАЛЬНА
ПАЛАТА УКРАЇНИ

НОТАРІАТ ОБЛИЧЧЯМ ДО СЕЛА

**Нотаріат завжди на захисті
прав та інтересів громадян!**

Відділення Нотаріальної палати України організують виїзні безкоштовні консультації нотаріусів для громадян, що проживають в сільських населених пунктах

НОТАРІАЛЬНА
ПАЛАТА УКРАЇНИ

НПУ завжди на захисті нотаріусів!

- ✓ Вимагають доступ до нотаріальних документів?
- ✓ Безпідставно заблокували реєстри?
- ✓ Вимагають хабар за перевірку?
- ✓ Надають підроблені документи?

Звертайтеся до НПУ:

☎ 044-230-72-75

✉ legal@npu.org.ua

ШАНОВНІ НОТАРІУСИ!

Нотаріальна палата України звертає вашу увагу на те, що своєчасна сплата членських внесків та відсутність заборгованості сприяє здійсненню всіх ініціатив та заходів НПУ, спрямованих на захист професії та підвищення професійного рівня нотаріусів.

Дякуємо за підтримку і розуміння!

БАНКІВСЬКІ РЕКВІЗИТИ ДЛЯ СПЛАТИ ЧЛЕНСЬКИХ ВНЕСКІВ НОТАРІУСАМИ:

АТ «Укресімбанк» в м. Києві

р/р 26003010085291

МФО 322313

код ЄДРПОУ 38684025

Призначення платежу: код платника податку _____ ,

ПІБ _____ ,

членські внески за (вказати період)

Розмір членських внесків нотаріусів:

2019 рік

4173,00 грн (347,75 грн щомісяця) — для приватних нотаріусів;

2086,50 грн (173,88 грн щомісяця) — для державних нотаріусів.

2018 рік

3723,00 грн (310,25 грн щомісяця) — для приватних нотаріусів;

1861,50 грн (155,13 грн щомісяця) — для державних нотаріусів.

Сплата заборгованості за період:

01.05.2013 — 30.11.2013 — 669,06 грн (95,58 грн щомісяця);

01.12.2013 — 31.08.2015 — 2131,50 грн (101,50 грн щомісяця);

01.09.2015 — 30.04.2016 — 918,64 грн (114, 83 грн щомісяця);

01.05.2016 — 30.09.2016 — 604,15 грн (120,83 грн щомісяця);

01.10.2016 — 31.12.2016 — 344,49 грн (114,83 грн щомісяця);

01.01.2017 — 31.12.2017 — 266,67 грн (133,34 грн щомісяця).

Журнал «Нотаріат України». № 1 (32) березень 2019 року

Загальнодержавне періодичне професійне видання

Засновник: Нотаріальна палата України

ISSN 2310-2330

Свідоцтво про державну реєстрацію

КВ 20060-9860Р від 05.07.2013

Видається 4 рази на рік

Головний редактор — Юлія Шешуряк.

Дизайн та верстка — Микола Титаренко.

Адреса редакції:

01001, м. Київ, Україна,

вул. Хрещатик, 6, оф. 5а;

тел. (044) 230-72-82;

моб. (093) 845-07-85;

e-mail: press@npu.org.ua

www.journal.npu.org.ua

За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних відповідальність несуть автори публікацій.

Передрук матеріалів тільки з дозволу редакції.